

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra žurnalistiky

**Analýza obecných neverbálních prostředků Jolany Voldánové
ve zpravodajském pořadu Události**

Analysis of general nonverbal means of Jolana Voldánová in the news program Události

Bakalářská diplomová práce

Pavčina Hajzlerová

Vedoucí práce: Mgr. Petra Chvojková

Olomouc 2015

Čestně prohlašuji, že jsem vypracovala tuto bakalářskou diplomovou práci samostatně a uvedla zde veškerou použitou literaturu a zdroje. Práce obsahuje 77 156 znaků.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Ráda bych poděkovala Mgr. Petře Chvojkové za cenné připomínky, užitečné rady a čas, který mi při společných konzultacích věnovala. Rovněž děkuji za podporu své rodině.

Abstrakt

Tato práce se zabývá analýzou obecných rolí a funkcí neverbální komunikace v hlavní zpravodajské relaci České televize Události před změnou formátu v březnu 2012, po změně formátu v dubnu 2012 a rok od používání nového formátu v dubnu 2013. Práce je zaměřená pouze na vybrané prvky neverbální komunikace, kterými jsou mimika, gestika, posturologie. Ty jsou popsány na moderátorce Jolaně Voldánové. Dále jsou zkoumány obecné aspekty neverbální komunikace. K jednotlivým příkladům neverbálních aspektů jsou přiřazeny jejich možné interpretace.

Klíčová slova

Sociální interakce, neverbální komunikace, zpravodajství, televizní zpravodajství, hlavní zpravodajská relace, Události

Abstract

This bachelor thesis describes general role and function of nonverbal communication used in main news programme „Události“ by Czech television. Comparison were applied on main news programme before the change in March 2012, after the change in April 2012 and in April 2013, a year after the using the new format of this news programme. The work aimed only to chosen elements of nonverbal communication, which are mimics, gestics, posturology. These are depicted in particular moderator Jolana Voldánová. To every single examples of nonverbal aspects are assigned their possible interpretation.

Key words

Social interaction, nonverbal communication, news, television reporting, main news program, Události

Obsah

1. Úvod	7
1.1.Cíle práce.....	7
1.2.Metodika práce.....	7
1.3.Struktura práce	8
I. TEORETICKÝ RÁMEC	
2. Sociální interakce	9
2.1.Interakce tváří v tvář	10
2.2.Zprostředkovaná interakce	10
2.3.Zprostředkovaná kvaziinterakce	10
3. Zpravodajství	12
3.1.Televizní zpravodajství	12
3.2. Hlavní zpravodajská relace	13
3.3. Hlavní zpravodajská relace České televize	14
3.4. Moderátor ve zpravodajství.....	14
3.5. Televizní studio ve zpravodajství.....	15
3.6. Hudba ve zpravodajství.....	15
3.7. Použití kamer ve zpravodajství	15
II. RÁMEC ANALÝZY	
4. Neverbální komunikace	17
4.1.Vymezení neverbální komunikace	17
4.2. Přehled jednotlivých druhů mimoslovní komunikace.....	18
4.2.1. Prostředí	19
4.2.2. Posturologie.....	19
4.2.3. Gestika.....	20
4.2.4. Mimika	22
5. Události	23
5.1. Kontext proměny.....	23
5.2. Události před 1. 4. 2012	23
5.3. Události po 1. 4. 2012	24

III. ANALYTICKÁ ČÁST

6. Analýza neverbálních prostředků/aspektů	26
6.1. Vzorek analýzy.....	26
6.2. Analýza Událostí 29. března 2012	28
6.2.1. Prostředí	28
6.2.2. Použití kamer.....	28
6.2.3. Nové prvky a hudba	29
6.2.4. Posturologie.....	30
6.2.5. Gestika.....	30
6.2.6. Mimika	32
6.3. Analýza Událostí 3. 4. 2012	36
6.3.1. Prostředí	36
6.3.2. Použití kamer.....	37
6.3.3. Nové prvky a hudba	38
6.3.4. Posturologie.....	39
6.3.5. Gestika.....	40
6.3.6. Mimika	42
6.4. Analýza Událostí 8. 4. 2013	44
6.4.1. Použití kamer.....	44
6.4.2. Posturologie.....	46
6.4.3. Gestika.....	47
6.4.4. Mimika	49
7. Komparace výsledků jednotlivých dílů Událostí	53
8. Závěr	55
9. Seznam pramenů	57
10. Seznam použité literatury	58
11. Seznam obrázků	60
12. Seznam tabulek	62
13. Seznam Příloh	63
14. Přílohy	64

1. Úvod

Tato práce se zabývá zkoumáním obecných rolí a funkcí neverbální komunikace Jolany Voldánové, která moderuje Události na programu ČT 1 před změnou a po změně formátu. Následuje komparace výsledků zkoumání jednotlivých ukázek, dle kterých je určeno, jak se změnila funkce použití neverbálních prostředků a aspektů. Zkoumání je prováděno na již zmíněné moderátorce Jolaně Voldánové, která působila v Událostech od roku 1995 a měla zkušenost s oběma formáty hlavní zpravodajské relace v České televizi.

Prvotním impulzem k výběru tohoto tématu byl můj zájem o neverbální komunikaci a televizní zpravodajství. Samotné téma je pak vybráno po zjištění, že žádná práce, která by se neverbálními prostředky moderátorů zpravodajství hlavní zpravodajské relace zabývala, dosud není napsána.

Protože je hlavní zpravodajská relace někdy považována za „vlajkovou loď“ jednotlivých televizí. Vzhledem ke změnám, které nastaly ve zpravodajství ve veřejnoprávní televizi, nebylo těžké zvolit časový úsek, ve kterém probíhá zkoumání zvolených neverbálních projevů.

1.1. Cíle práce

Hlavním cílem této práce je analýza a komparace neverbálních aspektů a prostředků, které používá Jolana Voldánová, moderátorka hlavní zpravodajské relace Události v České televizi. Cílem je popsat, jak změna prostředí ovlivnila celkové chování/jednání moderátorky – tj. jaký je rozdíl mezi tím, když sedí za stolem, nebo stojí a volně se pohybuje v prostoru. Pro analýzu byly vybrány tři díly pořadu, které moderovala Jolana Voldánová. Ta působila ve formátu zpráv před dubnem 2012 a po změně formátu v dubnu 2012 a rok od změny v roce 2013. Výsledky tří ukázek v jednotlivých obdobích budou následně porovnány, aby se ukázalo, zda se změnily neverbální prostředky, které Jolana Voldánová užívá v Událostech, hlavní zpravodajské relaci České televize.

1.2. Metodika práce

Práce se bude zabývat projevy a aspekty neverbální komunikace. Stanoveny budou čtyři kategorie analýzy. Zkoumáno bude prostředí, ve kterém komunikace probíhá, dále práce s kamerou, tedy použití záběrů a střihů. Pozornost bude věnována také nově použitým prvkům a hudbě. Následovat bude analýza samotného neverbálního chování spojeného s osobou

moderátorky. V této práci budou zkoumány pouze vybrané konkrétní neverbální projevy moderátorky a to - tělesné postoje, gesta a mimické projevy.

Nejprve bude použita metoda deskripce, kdy budou popsány jednotlivé projevy a aspekty neverbální komunikace, které budou použity Jolanou Voldánovou. Na základě deskripce budou interpretovány některé z projevů neverbální komunikace. V závěru práce bude použita komparace, během které budou porovnány jednotlivé výsledky zkoumání.

Během interpretace neverbálních prostředků užívaných Jolanou Voldánovou při moderaci je zapotřebí vnímat také verbální složku komunikace. Rozbor vstupů ze studia bude vycházet ze slovního popisu vybraných situací s doprovodným obrazovým materiálem a také s přepisy slovních sdělení.

Analýza bude probíhat v kontextu masmédií. Vzhledem k tomu, že masmédiá určují nový rámec pro komunikaci, je nutné brát v potaz, že se bude jednat o jiný komunikační rámec než u komunikace, která probíhá tváří v tvář.

1.3. Struktura práce

Tato bakalářská práce bude rozdělena na tři části. Jako první bude uveden teoretický rámec, ve kterém budou představeny základní pojmy, které souvisí se sociální interakcí a zpravodajstvím. Také bude definován pojem moderace a popsána role moderátora ve zpravodajském pořadu.

Ve druhé části – v rámci analýzy bude vymezena oblast neverbální komunikace a vybrané prvky neverbální komunikace, které budou následně analyzovány ve třetí části práce. V analytické části bude nejprve odůvodněn vybraný vzorek ke zkoumání. Následná analýza bude zaměřena na tři konkrétní díly zpravodajského pořadu Události na programu ČT 1.

Samotný závěr práce bude věnován komparaci jednotlivých dílů, které budou podrobně prozkoumány. Tato komparace pak přináší výsledek, zda se změnila funkce neverbálních prostředků a aspektů během změny formátu zpravodajství. Dále také získáme obraz neverbálního vyjadřování moderátorky v hlavní zpravodajské relaci ve veřejnoprávní televizi. Výsledky však nelze zobecnit, vzhledem k tomu, že zkoumání není rozsáhlé a probíhá pouze na třech ukázkách.

I. TEORETICKÝ RÁMEC

V této části práce budou vymezeny pojmy, které se týkají komunikace, zpravodajství a funkce moderátora ve zpravodajství.

2. Sociální interakce

Jedním ze základních pojmů této práce je sociální interakce, která je vymezena ve *Slovníku mediální komunikace* Ireny Reifové jako: „*Vzájemné působení individuí (nebo skupin), jehož podstatou je komunikace a cílem modifikovat jednání druhého interagujícího individua.*“¹

Vzhledem k tomu, že je komunikace jeden z druhů sociální interakce, je každodenní život plný různých druhů komunikace. S ostatními komunikujeme nebo od nich přijímáme zprávy, které mají podobu řeči, písmen, neverbálních komunikačních signálů.²

Sociální interakci lze rozdělit na pět typů. Centrovanou sociální interakci, která probíhá mezi osobami, které se znají, či o seznámení usilují. Necentrovanou sociální interakci, která nastává mezi osobami, které se neznají a ani o seznámení neusilují. Sociální interakci face to face, tedy komunikaci v bezprostředním kontaktu. Symbolickou sociální interakci, která se uskutečňuje pomocí symbolických znaků, kterým musí osoby rozumět. Úspěch takové komunikace závisí na interpretaci znaků. Poslední je pak transakční sociální interakce, která klade důraz na proces výměny statků či práva a povinnosti, které vůči interagující osoby mají.³

Ani jeden z těchto typů sociální interakce se nevěnuje komunikaci pomocí masových médií. Z toho důvodu bude definována sociální interakce podle sociologa Johna B. Thompsona, který rozlišuje tři formy interakce, které vznikly používáním masových médií – „interakce tváří v tvář“, „zprostředkovaná interakce“ a „zprostředkovaná kvaziinterakce“. Není však vždy podmínkou, že se s interakcí setkáváme pouze v její čisté formě. Jednotlivé formy interakce se mohou překrývat.⁴

¹ REIFOVÁ I. a kol. *Slovník mediální komunikace*, s. 90

² HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*, s. 29

³ REIFOVÁ I. a kol. *Slovník mediální komunikace*, s. 90

⁴ THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*, s. 71

2.1. Interakce tváří v tvář

Každá z těchto interakcí má svoje specifika. Interakce tváří tvář se odehrává v kontextu společné přítomnosti, kdy účastníci interakce sdílejí společný časoprostor a vztahují se k němu. Tato interakce je povahy dialogické, účastníci používají větší počet symbolických kódů.⁵

2.2 Zprostředkovaná interakce

Opačné povahy je interakce zprostředkovaná. Jedná se o interakci, ve které účastníci nesdílejí stejný časoprostorový rámec a probíhá pomocí technického média např. papíru, elektrických kabelů, elektromagnetických vln apod. Zprostředkovaná interakce představuje omezení v použití symbolických prvků.⁶ Příkladem této interakce může být telefonický hovor či psaná korespondence.

2.3. Zprostředkovaná kvaziinterakce

Největší prostor však bude věnován zprostředkované kvaziinterakci. Jedná se o druhy sociálních vztahů, které jsou vytvářeny médii masové komunikace (knihy, noviny, rozhlas, televize, nová média).⁷ V této práci se bude tedy jednat o komunikaci mezi moderátorkou Událostí a divákem, který bude v televizi daný pořad sledovat.

Tento typ interakce je odlišný od výše zmíněných. „*Účastníci prvních dvou typů interakce zaměřují svou pozornost na konkrétní lidi, kvůli nimž vyvíjejí příslušnou činnost, formulují promluvy atd. Naopak v případě zprostředkované kvaziinterakce jsou symbolická sdělení produkována pro neurčitou řadu potenciálních příjemců. Zatímco interakce tváří v tvář a interakce zprostředkovaná jsou dialogické, zprostředkovaná kvaziinterakce je svou povahou monologická, a to v tom smyslu, že v ní převládá jednosměrný tok komunikace.*“⁸

Vzhledem k tomu, že je zprostředkovaná kvaziinterakce monologická, nevykazuje takový stupeň vzájemnosti a osobnostní jedinečnosti. Sdělení, která nám produkují televizní kvaziinterakcí jsou přenášena neurčitému okruhu příjemců, kteří nemají možnost ovlivňovat průběh takové kvaziinterakce a předávat tak reflexivní zpětnou odezvu.⁹ I přesto, že v dnešní době lze využívat k okamžité zpětné vazbě například sociální sítě, stále se bude jednat o zpětnou vazbu, která je omezená. Nebude se jednat o přímou dialogickou výměnu, ke které dochází právě během komunikace, která probíhá tváří v tvář.

⁵ THOMPSON, John B. Média a modernita: sociální teorie médií, s.71

⁶ THOMPSON, John B. Média a modernita: sociální teorie médií, s.71

⁷ Tamtéž, s. 72

⁸ Tamtéž

⁹ Tamtéž, s. 80-81

Podle Ervinga Goffmana se veškerá jednání odehrávají v konkrétním rámci dané interakce. Předpokládá, že tento rámec zahrnuje fyzické znaky prostředí, zvyky a další určité předpoklady. Jedinec, který jedná v takovém rámci, se přizpůsobuje ve snaze předvést se do té míry, aby zapadl do stanoveného rámce a zároveň vyvolal o sobě představy, které má v úmyslu.¹⁰ Proto lze předpokládat, že chování moderátora ve studiu nebude pravděpodobně přirozené, ale bude se snažit prezentovat takovým způsobem, aby naplnil kritéria, která mu daná organizace stanovuje, a očekávání, která má divák určitého pořadu.

Neverbální chování musí být analyzováno v tomto rámci, a proto musí být zohledněna povaha interakce pro třetí stranu. Z toho důvodu bude zkoumání zaměřeno např. i na to, jak se změnila kamera, úhel záběru, střih.

Tabulka č. 1 – Typy interakce podle J. Thompsona¹¹

Charakteristické rysy interakce	Interakce tváří v tvář	Zprostředkovaná interakce	Zprostředkovaná kvaziinterakce
Časoprostorové uspořádání	Odehrává se v kontextu společné přítomnosti; účastníci sdílejí též časoprostorový referenční systém	Jednotlivé kontexty jsou od sebe oddělené; sdělení je ve větší míře dostupné v prostoru i čase	Jednotlivé kontexty jsou od sebe oddělené; sdělení je ve větší míře dostupné v prostoru i čase
Rejstřík symbolických prvků	Velké množství symbolických prvků	Omezené množství symbolických prvků	Omezené množství symbolických prvků
Na koho je jednání zaměřeno	Na zcela konkrétní další jednotlivce	Na zcela konkrétní další jedince	Na neurčitý soubor potenciální příjemců sdělení
Dialogický / monologický charakter	Dialogický	Dialogický	Monologický

¹⁰ THOMPSON, John B. Média a modernita: sociální teorie médií, s. 75

¹¹ THOMPSON, John B. Média a modernita: sociální teorie médií, s. 73

3. Zpravodajství

Pod pojmem zpravodajství je možné si vybavit jak zpravodajskou relaci v televizi nebo v rádiu, tak i internetový zpravodajský server, nebo také jednu z rubrik novin.

Podle Barbory Osvaldové je možné zpravodajství chápat jako „*Vědomou novinářskou činnost a zároveň i konkrétní viditelný a slyšitelný výsledek této činnosti, který se manifestuje v obsahu novin, časopisů, rozhlasů, televize i tzv. nových médiích.*“¹²

Zpravodajství v žurnalistickém pojetí by se mělo řídit některými zásadami. Mělo by být vyvážené, přesné, nepředpojaté, poctivé, nestranné, ověřené z více na sobě nezávislých zdrojů, aktuální, včasné, srozumitelné a jasné. Zpravodajství nemá obsahovat novinářův názor, ale pouze tlumočit fakta. Z toho vyplývá, že by mělo být neosobní.¹³ Výčet těchto vlastností zpravodajství se shoduje i s definicí zpravodajství podle Viktora Jílka, který uvádí, že cílem zpravodajství je podat věcné informace o nových či aktuálních jevech a událostech, o nichž si příjemci přejí být a mají být informováni, popřípadě o tom, co by je mohlo zajímat.¹⁴ Hlavní funkce zpravodajství by tedy mělo být informovat.

3.1. Televizní zpravodajství

Tento typ zpravodajství je specifický tím, že působí na dva z pěti smyslů člověka, a to zrak a sluch diváka. Promlouvá k němu prostřednictvím kombinace pohyblivých obrazů, zvuků a mluveného slova, která je zatím nejpřirozenějším a nejkompexnějším smyslovým zprostředkováním informací o okolním světě.¹⁵

Zpravodajské pořady se skládají z jednotlivých prvků. Je pravděpodobné, že se v nich vyskytnou sekvence, v nichž moderátor mluví přímo k divákovi, sekvence s reportážemi, dialog mezi moderátorem a odborníky ve studiu či reportéři živě natáčející v místě, kde se právě odehrává nějaký zpravodajský příběh. Navíc se používají různé techniky prezentace, jako grafika, mapy, statistky a diagramy, a to buď současně, anebo nezávisle na těchto formách obsahu.¹⁶

Televizní zpravodajství má svá specifika, jedním z nich je audiovizuální jazyk, který využívají novináři k vytvoření televizní zprávy. Jedná se o výrazové a vyjadřovací prostředky, s nimiž pracuje redaktor televizního zpravodajství. Tyto prostředky lze rozdělit na složku

¹² OSVALDOVÁ, Barbora a kol. Zpravodajství v médiích, s. 19

¹³ Tamtéž, s. 81-82

¹⁴ JÍLEK, Viktor. Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů, s. 120

¹⁵ OSVALDOVÁ, Barbora a kol. Zpravodajství v médiích, s.73

¹⁶ ORLEBAR, Jeremy. Kniha o televizi, s. 113

obrazovou – typologie statických a kinetických vizuálních prvků a složku zvukovou – mluvené slovo, reálné zvuky a ruchy prostřední, minimálně záměrnou hudbou a tichem.¹⁷

S obrazovou složkou televizního zpravodajství souvisí i nonverbální komunikace, protože lze jednotlivé prvky tohoto druhu komunikace u moderátora vidět. Její důležitost dokládá i Martin Loštík: „Zvláštním, ale významným výrazovým prostředkem jsou paralingvistické – nonverbální prvky, které se spolu s řečí uplatňují zejména při interpretaci televizního zpravodajského sdělení. Patří k nim dikce a tón mluvy, mimika a výrazy obličeje, gesta, pohledy očí, držení a pohyby těla, a také např. zvolené oblečení.“¹⁸

3.2. Hlavní zpravodajská relace

I po nástupu specializovaných zpravodajských kanálů se zařazuje do programu nespécializovaných programů hlavní zpravodajská relace, protože je jedním z mála živě vysílaných pořadů s neměnným umístěním a pevně stanoveným začátkem a koncem v časové ose programu. Hlavní zpravodajská relace je většinou zařazovaná na začátku večerního programového bloku tzv. prime - timu a je považována za základní stavební kámen vysílacího schématu.¹⁹ V českém prostředí se jedná o Události v České televizi, Televizní noviny na stanici Nova, FTV Zprávy v TV Prima a Naše zprávy v Barrandov TV.

Hlavní zpravodajská relace přináší souhrnný obrazový přehled o domácích a zahraničních událostech z celého dne. Skládá se z původních obrazových zpravodajských příspěvků, přejatých agenturních audiovizuálních materiálů, telefonátů a přímých vstupů zahraničních zpravodajů a reportérů z místa události, které jsou uváděné a doprovázené živým slovem moderátorů ze zpravodajského studia. Typická je pro hlavní zpravodajskou relaci ustálená forma a grafická podoba, jednotné barevné pojetí dekorace i hudebně vizuálního řešení hlavní znělky, předělů, upoutávek, titulků /headlines/ a dalších efektů, při nichž je využito předností počítačové grafiky.²⁰

U některých stanic je součástí hlavní zpravodajské relace i sportovní zpravodajský blok a počasí, u jiných jsou vysílány jako samostatné pořady. Jako příklad je možné uvést Události na straně jedné a zpravodajské pořady (Zprávy FTV Prima, Krimi zprávy, Divácké zprávy, VIP zprávy) na stanici Prima na straně druhé.

Hlavní zpravodajská relace je limitovaná svou stopáží, která je přesně daná. Tento fakt se nutně dotkne i výběru zpráv, které se do hlavní zpravodajské relace dostanou.

¹⁷ LOKŠÍK M. Televizní zpráva a televizní zpravodajství. In: *Zpravodajství v médiích*. s.73

¹⁸ Tamtéž, s. 74

¹⁹ Tamtéž, s. 81-82

²⁰ Tamtéž

3.3. Hlavní zpravodajská relace České televize

Hlavním zpravodajským pořadem České televize jsou Události, které se vysílají i přes to, že v roce 2005 začala vysílat zpravodajská stanice ČT24. Události prošly v posledních letech velkými změnami, za kterými stojí nový ředitel Petr Dvořák.

Plány na změnu zpravodajství nového ředitele Petra Dvořáka byly zřejmé již v jeho projektu na pozici ředitele veřejnoprávní televize. Dvořák klade důraz na změnu zpravodajství a hlavně Událostí. „Pro oblast zpravodajství hodlám prosazovat posílení současných zpravodajských pořadů na ČT1 a razantní změnu formátu a výrazné posílení novinářského a editorského týmu hlavní zpravodajské relace Události.“²¹ Změny, které Petr Dvořák předpovídal, se staly skutečností. Největší změna, která nás v této práci zajímá nejvíce a bude představena dále, nastala 1. dubna 2012.

3.4. Moderátor ve zpravodajství

V obecné rovině je moderátor definován v *Praktické encyklopedii žurnalistiky* jako průvodce pořadem, který v sobě spojuje několik tradičních rozhlasových či televizních profesí, kdy moderátor interpretuje předem připravené texty, avšak často musí prokázat schopnost improvizace, opírající se o široký všeobecný přehled i hlubší znalosti v oboru, resp. v příslušné specializaci.²²

V tomto případě se však lze lépe ztotožnit s definicí, kterou uvádí G. Burton, kdy úkolem moderátora zpravodajství je pouze představit základní fakta o následujícím příspěvku, uvést diváka do kontextu a příslušné nálady. Moderátor někdy může být nazván hlasatelem, vzhledem k tomu, že neusměřňuje, neřídí debatu, ale čte připravené příspěvky z čtecího zařízení.²³ S touto definicí se pak shoduje i Renáta Sedláková, která zmiňuje, že úkolem moderátorů ve studiu je provést příjemce pořadem. „Moderátoři uvozují zprávu a od jejich začátku ji dávají do souvislosti s širším sociopolickoekonomickokulturním kontextem a ostatními částmi relace.“²⁴

Vzhledem k výměně formátů zpráv, došlo i k výměně moderátorů. Ze starých Událostí v moderátorském týmu zbyly pouze Jolana Voldánová a Marcela Augustová. Jako dva noví moderátoři přibyli Jakub Železný a Aneta Savarová.

²¹ Kandidátský projekt Petra Dvořáka na generálního ředitele České televize. [online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

²² OSVALDOVÁ B., HALADA J. a kol. Encyklopedie praktické žurnalistiky a marketingové komunikace, s. 107

²³ BURTON G., JIRÁK J. Úvod do studia médií, s. 201-204

²⁴ SEDLÁKOVÁ R., Výzkum Médíí, s. 539

Dále došlo i ke změně moderace. Dříve byli během celé relace přítomni dva moderátoři, v novém formátu se vedle jednoho moderátora objevuje moderátor – reportér, který přichází v průběhu zpráv a uvádí tzv. „Téma Událostí“. Ve starém formátu zpráv moderátor provázel pořadem v sedě, nové virtuální studio tedy změnilo i základní postoj a moderátor při uvádění pořadu stojí.

3.5. Televizní studio ve zpravodajství

Součástí televizního produkčního procesu je televizní studio. Základem takového studia je to, že se jedná o prostředí s více kamerami. Studia se liší svou velikostí, co do možnosti komplexnosti elektronického vybavení a také v tom, co je v nich možné realizovat.²⁵

Světové televizní stanice dnes již využívají moderní virtuální studia. Ta používají techniku greenscreen, která umožňuje kombinovat reálné předměty s prostředím, které generuje počítač. Jedná se o způsob projekce, který umožňuje samostatné snímání jednotlivých objektů a jejich prolínání přímo ve studiu před libovolným pozadím.²⁶ S tím úzce souvisí i vizuální zpracování pořadu.

Součástí studia může být i plazmová obrazovka, která slouží během živých vstupů nebo napomáhá při prezentaci statistických údajů, map, tabulek – infografiky.

3.6. Hudba ve zpravodajství

Hudba se ve zpravodajství hojně využívá při tvorbě celých zpravodajských pořadů. Podle znělky lze například poznat, zda v televizi právě vysílají Události, či Zprávy FTV Prima. Funkci hudby (znělek, předělů a podobně) ve zpravodajství vysvětluje Martin Lokšík takto: *„Má silnou apelovou a svolávací funkci, aktivizuje divákovu pozornost, eliminuje monotónnost zpravodajských pořadů a vtiskuje jim dynamiku a rytmus.“*²⁷

Během samotné reportáže by se hudba vyskytovat neměla, vzhledem k vlastnostem zpravodajství, které byly zmíněny výše. Tento fakt, ovšem není televizemi brán v potaz a hudba se čím dál častěji stává součástí zpravodajského příspěvku. Hudba v těchto případech často působí na emoce diváka.

3.7. Použití kamer ve zpravodajství

Při samotné analýze bude jednou z kategorií i použití kamer, proto budou nyní klasifikovány různé typy záběrů kamer. Renáta Sedláková ve své publikaci dělí záběry na tři

²⁵ ORLEBAR, Jeremy. Kniha o televizi, s. 182

²⁶ SCHELLMANN, Bernhard et al. Média: základní pojmy, návrhy, výroba, s. 230

²⁷ LOKŠÍK M. Televizní zpráva a televizní zpravodajství. In: Zpravodajství v médiích., s. 78

typy. Jedná se o detail, celek a polocelek. Detail zobrazuje pouze určitou část těla. Celek naopak slouží k nasazení postavy do určitého pozadí, které pomáhá vytvořit prostředí celého sdělení. Polocelek zachycuje polovinu postavy člověka na pozadí.²⁸

Jeremy Orlebar ale rozšiřuje škálu záběrů a kromě detailu, polocelku a celku ještě zmiňuje dalších 6 typů. Makrodetail, kde se se vyskytuje pouze část tváře nějaké osoby. Příkladem mohou být oči, ústa, nos. Dále velký detail, kdy obrazovku zaplňuje tvář, část čela nebo brady je useknuta. Cílem tohoto záběru je zachytit hloubku emocí, pocitu, vnitřního rozpoložení. Využíván bývá často při prezentaci tragických nebo důležitých událostí. Polodetail bývá nejčastěji využíván ve zpravodajství. Zobrazuje hlavu určitého člověka a jeho ramena. Spodní hranice rámu obrazu je tam, kde se nachází vrchní strana kapsy na mužské košili. Půlzáběr je typický záběr, který je používán pro moderátora zpráv sedícího za stolem. Ukazuje vrchní polovinu lidského těla. U stojícího či sedícího člověka sahá k pasu. Velký celek ukazuje osobu nebo skupinu osob jako poměrně malé v rámu záběru, větší důraz je položen na jejich vztah k prostředí. Velmi velký celek je velký a široký záběr obvykle snímající nějaké místo, může ale obsahovat třeba moderátory snímáné z velké dálky. Obvykle se používají jako ustavující záběr, anebo aby označil zásadní změnu prostředí. Používá se převážně v hraných pořadech. Posledním typem je široký záběr, který je širokoúhlý. Jasným způsobem ukazuje postavu v kontextu nějaké scény a prostředí.²⁹

Analýza bude zaměřena nejen na velikost záběru, ale také na úhel záběru. Ten zohledňuje, zda je objekt snímán ze standardní pozice ve výšce očí. Vzhledem k této pozici je odlišován podhled, kdy je kamera pod úrovní očí a obrácená směrem vzhůru, a nadhled, kdy je postavení kamery naopak. Další možnosti úhlů záběrů jsou šikmé nebo nakloněné, v závislosti na pohybu kamery záběry dynamické (např. pohyb kamery zleva doprava, či naopak je panoramatický záběr neboli švenk) a statické nebo záběry využívající rychlého či zpomaleného pohybu.³⁰ Když se hýbe objektiv, ale kamera zůstává ve stejné pozici, jedná se o zazoomování nebo odzoomování.³¹

²⁸ SEDLÁKOVÁ R., Výzkum médií, s. 539

²⁹ ORLEBAR, Jeremy. Kniha o televizi, s. 172-173

³⁰ SEDLÁKOVÁ R., Výzkum médií, s. 540

³¹ ORLEBAR, Jeremy. Kniha o televizi, s. 173

II. RÁMEC ANALÝZY

4. Neverbální komunikace

V této kapitole budou popsány neverbální komunikační prostředky, které budou zkoumány v rámci analýzy. Vysvětleny budou termíny: mimika, gestika a posturologie. Dále představena vizuální stránka a prostředí, jenž ovlivňují neverbální komunikaci.

4.1. Vymezení neverbální komunikace

První výzkumy neverbální komunikace prováděl již Charles Darwin. Ten srovnával mimiku u lidí a zvířat. Navazovali na něj psychologové jako J. B. Watson, R. Woodworth. Z pohledu sociologie se neverbální komunikací zabýval E. Goffman či M. Argyle. Nejvýznamnějším obdobím pro studium lidské neverbální komunikace byla padesátá až sedmdesátá léta 20. století. V té době vyšly zásadní práce, jak antropologické tak psychologické a sociologické.³²

Dnes jsou neverbální projevy důležitou součástí komunikace a každodenního života. Zájem o mimoslovní dorozumívání vzrůstá nejen u sociologů a psychologů, ale i u umělců (herci, dramatici, malíři, sochaři), ekologů, pedagogů či právníků.³³ Zájem o neverbální komunikaci je patrný i u lidí, kteří chtějí získat novou pracovní pozici, či zaujmout. Důkazem může být vzrůstající počet publikací, které se neverbální komunikací zabývají.

Pomocí neverbální komunikace se sdělují emoce (pocity, nálady, afekty), zájem o sblížení (navázání intimnějšího styku), snaha o vytvoření dojmu u druhého „kdo jsem já“, záměrné ovlivnění postoje partnera, řízení chodu vzájemného styku.³⁴ Dále podporuje řeč, nebo ji zcela nahrazuje, vyjadřuje interpersonální postoje. Je používána během ceremoniálů, při propagandě, či v umění.³⁵

Podle Vybírala lze definovat neverbální jako tu, která zahrnuje širokou oblast toho, co signalizujeme beze slov či spolu se slovy jako doprovod slovní komunikace. Křivohlavý popisuje nonverbální komunikaci jako jiný než slovní (verbální) druh sdělování. Během neverbální komunikace si sdělujeme informace výrazem obličeje, oddálením, dotekem,

³² VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 83

³³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 32

³⁴ Tatmtéž, s. 33

³⁵ VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 90

postojem, pohyby, gesty, pohledy, tónem řeči, úpravou zevnějšku. DeVito popisuje tuto komunikaci jako komunikaci beze slov.³⁶

4.2. Přehled jednotlivých druhů mimoslovní komunikace

Neverbální komunikaci je možné dělit na několik oblastí. Každý autor však používá jinou terminologii a každou oblast definuje rozdílně. Z toho důvodu je zde uvedeno třídění neverbálních prostředků podle několika autorů. Následně budou vymezeny oblasti neverbální komunikace, které budou pro zkoumání stěžejní. Vycházet se bude z klasifikace Jara Křivohlavého, doplněné o postřehy jiných autorů. Z tohoto dělení se bude vycházet během analýzy, protože se s jeho dělením shoduje více autorů.

Dělení druhů mimoslovní komunikace dle autorů

Vybíral³⁷: Gesta, pohyby hlavou a další pohyby těla, postoj těla, výrazy tváře (mimika), pohledy očí, volba a změna vzdálenosti a zaujímání pozice v prostoru (přibližování a oddalování se), tělesný kontakt (dotyky), tón hlasu a další neverbální aspekty řeči oblečením, zdobností, fyzické a jiné aspekty vlastního zjevu, chronemika (dodržování či nedodržování avizovaného časového rámce, zbrkllost), zacházení s předměty (např. způsob řízení auta, zařízení bytu, pořádek/nepořádek na pracovním stole).

Křivohlavý³⁸: mimika (co si sdělujeme výrazem obličeje), proxemika (sdělování přiblížením a oddálením), haptika (kouzlo podání ruky a bezprostředního dotyku), posturologie (řeč našich fyzických postojů, držení těla a polohových konfigurací), kinezika (řeč pohybů), gesta, řeč očí a našich pohledů, paralingvistika (sdělování svrchními tóny řeči) a s tím, co si sdělujeme úpravou zevnějšku.

DeVito³⁹: signály těla (pohyby a vzhled těla), signály mimické a zrakové, prostorová a teritoriální komunikace (prostorové vzdálenosti, teritorialita), komunikace prostřednictvím předmětů (barvy, oblečení, ozdoby, vůně, dekorace prostoru, čichová komunikace, dary), komunikace dotykem, mimojazykové projevy a mlčení, dimenze času v komunikaci.

³⁶ VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 81; KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 32; DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace, s. 125

³⁷ VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 81-82

³⁸ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 33-87

³⁹ DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace, s. 125-147

Mistrik⁴⁰: Proxemika (vzájemná vzdálenost a změny ve vzdálenosti mezi komunikujícími), haptika (informace dotykem), posturika (informace nebo reakce držení a polohou těla), kinezika (informace pohybem nějaké končetiny), gestika (informace pomocí konvenčních, kulturně normalizovaných, fixně standardizovaných pohybů, jako je například mávnutí ruky při loučení), mimika (informace výrazem tváře), pohled (řeč očí, způsob pohledu, jeho hloubka trvání, frekvence a podobně).

4.2.1. Prostředí

Komunikace se vždy odehrává v nějakém konkrétním prostředí, které má na danou komunikaci vliv. Obecně platí, že se lidé cítí lépe v prostředí, ve kterém mají jistotu, tedy v prostředí známém, ve kterém jsou zvyklí se pohybovat.⁴¹ Vzhledem k tomu, že během analýzy budeme pracovat se změnou daného prostředí, je možné že právě změna známého prostředí ovlivní neverbální komunikaci moderátorky.

S prostředím úzce souvisí také otázka kontextu, protože jedním z druhů kontextu je právě prostředí. „*Veškerá komunikace se vždy děje v nějakém fyzickém či sociálním kontextu. Kontext ovlivňuje to, jak je sdělení z textu pochopeno a pravděpodobně i to, jak je text sestaven.*“⁴² Za fyzický kontext pak je pak považováno již zmíněné prostředí, ve kterém komunikace probíhá. DeVito dále ještě rozlišuje další tři druhy kontextu – kulturní (normy, pravidla a nepsané úzy jednání dané kultury či národa), sociálně – psychologický (sociální status a vztahy mezi lidmi) a časový (časová posloupnost).⁴³

V této práci bude komunikace probíhat v televizním studiu, ze kterého se vysílají Události. Prostředí výrazně ovlivňuje neverbální komunikaci, proto se jím bude zabývat i analytická část, kde budou jednotlivé typy studia popsány.

4.2.2. Posturologie

Posturologie studuje polohy těla v sociální interakci. Posturologie se zabývá celým tělem, nejen držení těla, ale i pohybovou konfigurací. Mezi základní polohy jsou řazeny: poloha vstojе, vsedě a vleže, při kterých lidé zaujímají dále odlišné polohy. Ty se mění v závislosti na prostředí a situaci.⁴⁴ „*Tělesná poloha naznačuje skutečně nejen to, co se nyní s*

⁴⁰ MISTRÍK J., Pohyb ako reč, s. 15

⁴¹ MIKULÁŠTÍK M. Komunikační dovednosti v praxi, s. 115

⁴² BURTON G., JIRÁK J. Úvod do studia médií, s. 58

⁴³ DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace, s. 34

⁴⁴ KRÍVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 61

danou osobou děje, ale i to, co se s ní dělo v předcházejícím okamžiku. Do značné míry tato poloha naznačuje i to, co se s danou osobou bude dít v následující chvíli.“⁴⁵

Když je člověk sám zaujímá většinou rozdílné polohy, než když je ve společnosti druhého člověka. Vzájemná poloha dvou lidí v rozhovoru může naznačovat, zda je pro něho to, o čem hovoří důležité a do jaké míry chce naslouchajícího přesvědčit. Naopak poloha naslouchajícího nám může naznačit do jaké míry ho téma, o kterém se hovoří, zajímá či jestli se s ním ztotožňuje.⁴⁶ Důležitý je také vzájemný vztah mezi těly jedinců, který určuje vztah účastníků komunikace k obsahu sdělení a také k sobě navzájem. Pokud jsou držení těla totožná, jedná se o vytvoření kladných vztahů, o porozumění a sympatie. Pokud pózy totožné nejsou, vztah je negativní a je možné se setkat s nesympatiemi.⁴⁷

Posturologie je nejen ovlivněna prostředím a počtem účastníků komunikace. Křivohlavý⁴⁸ dále vyjmenovává tyto faktory: jedná se o temperament, kulturní předpoklady, typ mezilidských vztahů a bezprostřední psychická atmosféra.

V analytické části bude zaměřena pozornost na postoj moderátorky, jakým způsobem je zabírána kamerou (tj. jaká část těla je vidět na televizních obrazovkách) a jestli se během moderace pohybuje či ne.

4.2.3. Gestika

Gesta mohou spadat pod kineziku⁴⁹, či pohyby těla. Ovšem jsou tak specifickým rysem neverbální komunikace, že jsou zmíněna zvlášť.

*„Gesty se rozumějí pohyby, které mají výrazný sdělovací účel, které doprovázejí slovní projevy nebo je zastupují.“*⁵⁰ Mezi gesta neřadíme pouze pohyby rukou, i když jsou nejčastější. Patří mezi ně i pohyby nohou, v aspektech řeči délka odmlčení se, druhy intonací a zvukových kadencí, či některé mimické prvky.⁵¹ Gestika je používána jedinci jak záměrně, tak nezáměrně. Jedinec často použije gesto, aniž by si byl vědom, že dané gesto dělá.⁵²

Gestikulace má také svou vlastní syntax - její slovník a gramatika vytváří ucelený jazyk. Tento způsob gestikulace používají například jedinci se sluchovým postižením.⁵³

⁴⁵ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 62

⁴⁶ Tamtéž, s. 63

⁴⁷ MIKULÁŠTÍK M. Komunikační dovednosti v praxi, s. 110-111

⁴⁸ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 105

⁴⁹ Kinezika je oblast neverbální komunikace zabývající se „pohyby těla a jeho částí“.

⁵⁰ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 71

⁵¹ VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 81

⁵² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 73

⁵³ VYBÍRAL, Zbyněk. Psychologie komunikace, s. 83

Podle Lewise⁵⁴ lze rozdělit gesta do 4 základních skupin. Jedná se o symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. Z tohoto dělení se bude vycházet i v analytické části, i přestože existuje odlišné dělení gest. Například Kaderka dělí gesta na gesta s anaforickou funkcí, ukazovací gesta s generickým referentem, zobrazovací gesta a konceptuální gesta.⁵⁵ Dělení podle Lewise se totiž shoduje jak s DeVitem, tak Vybíralem.

Symboly jsou signály, které mohou být přeloženy doslova nebo v rámci konkrétně užívané významové oblasti. Jako příklad je možné uvést vztyčený ukazováček před ústy, který symbolizuje příkaz „buďte potichu“, či vztyčený palec na znamení, že je vše v pořádku. Nejsnadněji rozpoznatelné symboly jsou ty, které obsahují pokyny, vydávají příkazy, vyjadřují fyzický stav, obsahují urážku, znamenají odpověď, vyjadřují city, nabízejí popis, žádají laskavost.⁵⁶

Některé symboly jsou specifické pro určitou kulturu a ne vždy je lze jednoznačně interpretovat. Lewis jako příklad uvádí tento případ: „*Pro naznačení sebevraždy si například na Nové Guineji sevrou krk jednou rukou, Američané zamíří jedním nebo dvěma prsty na svůj spánek symbolizující pistoli, zatímco Japonci mocně pohybují paží se sevřenou pěstí.*“⁵⁷

Ilustrátory jsou spojeny vždy s verbální složkou řeči. Ilustrátory zdůrazňují slova či fráze, naznačují vztahy, udávají tempo událostí a rytmus mluvenému slovu. Za ilustrátor lze považovat i kreslení obrázku ve vzduchu.⁵⁸ Jako příklad ilustrátoru je možné jmenovat ukázání směru rukou.

„*Regulátory (usměrňující a řídicí signály) jsou signály změn, které mají často důležitou roli pro započetí nebo ukončení komunikace.*“⁵⁹ Regulátory také ovlivňují tempo řeči. Jsou používány pro urychlení či zpomalení mluvčího, či pro naznačení, že má v promluvě pokračovat nebo předat slovo druhému.⁶⁰ Jedním z nejběžnějších regulátorů může být podání ruky při pozdravu.

Pro zvládnutí našich pocitů a řízení reakcí slouží adaptéry. Často se objevují ve stresových situacích. Použití těchto projevů často nevnímáme.⁶¹

⁵⁴ LEWIS, David. Tajná řeč těla, s. 25-32

⁵⁵ KADERKA P. Tělesné postoje, gesta a pohledy v komunikaci. In: Mluvená čeština: Hledání funkčního rozpětí, s.231

⁵⁶ LEWIS, David. Tajná řeč těla, s. 26

⁵⁷ Tamtéž, s. 25

⁵⁸ Tamtéž, s. 27

⁵⁹ Tamtéž, s. 30

⁶⁰ LEWIS, David. Tajná řeč těla, s. 30

⁶¹ Tamtéž, s. 32

Stejně jako u jiných typů neverbální komunikace i u gest je nutné počítat s mimořádným vlivem kulturního prostředí. Rozdíly jsou nejen v míře, ale také v rozsahu gest.⁶²

4.2.4. Mimika

Mimika je jedním z nejdůležitějších prostředků neverbální komunikace. Lidská tvář má velkou schopnost sdělovat naše pocity a vše, co prožíváme. Podle M. L. Knappa je tvář jedním z nejdůležitějších sdělovacích prostředků. Tohoto faktu si byl vědom již Charles Darwin, který v roce 1872 napsal knihu *Vyjádřování emocí u zvířat a u lidí a její ohlas po sto letech*.⁶³

Za funkce mimických projevů řadí Křivohlaví vyjádření emocí, kulturně tradovaná gesta (př. zdvořilostní úsměv) či tzv. instrumentální pohyby (př. výraz obličeje při smrkání).⁶⁴

Obličej vyjadřuje zejména emoce. Mimika zřejmě jako jediná dokáže vyjádřit míru pocitu potěšení, souhlasu nebo sympatie.⁶⁵ U Křivohlavého pak lze rozlišit sedm základních emocí, které je možné vyčíst z tváře jedince. Jedná se o štěstí — neštěstí, neočekávané překvapení — splněné očekávání, strach a bázeň — pocit jistoty, radost — smutek, klid — rozčilení, spokojenost — nespokojenost, až znechucení, zájem — nezájem.⁶⁶ Podle DeVita se základní lidské emoce ve všech kulturách vyjadřují stejně.⁶⁷

Jeden ze sociologů, který se zabýval výzkumem komunikační funkce lidské tváře je Paul Ekman. Ten ve své práci píše: „*Svaly v našem obličejí jsou natolik složitým předivem, že nám umožňují více než 1000 různých výrazů obličeje.*“⁶⁸

Podle Ekmana se každá emoce nezobrazuje celým obličejem. Obličej můžeme rozdělit do tří zón, ve kterých se vyskytují jednotlivé emoce. Jedná se o oblast čela a obočí, dále oblast očí a víček, která je nejdůležitější, a oblast dolní části obličeje, zahrnující tváře, nos a ústa, kde jsou právě ústa dominantní. K identifikaci emocí v těchto zónách lidského obličeje byla vypracována metoda FAST.⁶⁹

Dělení obličeje podle tří zón bude využito i během analýzy, která se zmačří na všechny tři - oblast čela a obočí, očí a víček a také dolní části obličeje.

⁶² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace.; DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace

⁶³ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 34

⁶⁴ Tamtéž

⁶⁵ DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace, s. 127

⁶⁶ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 36

⁶⁷ DEVITO, Joseph A. Základy mezilidské komunikace, s. 127

⁶⁸ KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace, s. 34

⁶⁹ Tamtéž, s. 40

5. Události

Nyní bude přestaven pořad Události. Tento pořad je stěžejní pro tuto práci, protože z jednotlivých dílů na internetových stránkách České televize budou čerpány vzorky k analýze. Nejprve bude zmíněn kontext změny formátu Událostí a pak jednotlivé změny, které nastávají s nástupem nového generálního ředitele.

Hlavní zpravodajská relace České televize začíná každý den v 19h a jeho stopáž je 48 minut. Události by měly přinášet souhrn nejdůležitějších událostí z České republiky i ze světa.

5. 1. Kontext proměny

Hlavním impulzem pro změnu Událostí byla změna generálního ředitele České televize. Po osmi letech v křesle ředitele, podal v červnu 2011 svoji rezignaci Jiří Janeček. Rada České televize zvolila jako nového ředitele Petra Dvořáka na následujících šest let. Petr Dvořák již měl zkušenosti s vedením televize. Mezi lety 2003 až 2010 byl generálním ředitelem TV NOVA.

Petr Dvořák deklaroval změnu ve zpravodajství již ve svém projektu - Koncepce dalšího rozvoje a fungování České televize jako televize veřejné služby. V tomto projektu mimo jiné uvádí, že by zpravodajství v České televizi mělo být respektovaným, nezpochybnitelným a věrohodným zdrojem informací, kterému lze plně důvěřovat. Dále by mělo vytvářet alternativu komerčního zpravodajství, jak v obsahu, tak i ve formálních prostředcích. Zpravodajskou relaci chtěl vylepšit navrácením klasických okruhů do veřejnoprávního zpravodajství, jako jsou velmi dobře zpracovaná politická, společenská, ekonomická a zahraniční témata a regionální dění zasazené do kontextu České republiky. Dále chtěl využít schopnosti profesionálních reportérů a moderátorů, dát jim prostor na profilaci a další profesní růst.

Důležitým bodem bylo oddělit hlavní zpravodajskou relaci od zpravodajství na kanále ČT24.⁷⁰

5. 2. Události před 1. 4. 2012

Dvořák do své nové funkce generálního ředitele ČT nastoupil 1. října 2011 a hned po jeho nástupu nastaly změny ve vedení celé televize. Ředitelem zpravodajství se stal Zdeněk Šámal. Změny proběhly i na postu šéfredaktora zpravodajství, který nově obsadil Petr Mrzena,

⁷⁰ Kandidátský projekt Petra Dvořáka na generálního ředitele České televize. [online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

kteřý dříve v ČT působil na pozici redaktora, pracoval také jako šéfredaktor zpravodajství televize Nova.

Již na konci října se změny dotkly i Události, které se prodloužily o tři minuty a v prosinci se stopáž zpravodajské relace prodloužila až na třicet šest minut. Se změnou začátku hlavní zpravodajské relace v novém roce 2012 souviselo i další prodloužení a stopáž Událostí byla nově dlouhá 42 minut. Se stálým prodlužováním stopáže souvisí i zařazení více reportáží z regionů či kultury.

Novým prvkem bylo častější využívání infografiky. Ta se začala objevovat nejen v reportážích, ale i v novém studiu, ve kterém je umístěna plazma. Cílem zvýšeného využívání grafů, tabulek a map měla být jasnější a zřetelnější prezentace vybraných informací. Se zařazením nového studia do Událostí výrazně stoupl počet živých vstupů v každém díle.

Dále se objevovalo více čtených zpráv a upoutávek na další body pořadu.

Prostředí a vizuální stránka Událostí budou rozebrány následně v analytické části práce, protože se jedná o prvky, které ovlivňují neverbální komunikaci.

5. 3. Události po 1. 4. 2012

„Události – Jasně a spolehlivé“ s novým sloganem přichází i největší změna Událostí. Jednou z důležitých změn je nové moderátorské obsazení a způsob moderace. Ve studiu nejsou již dva moderátoři, ale pouze jeden a v průběhu pořadu přichází moderátor – reportér.

Nový zpravodajský blok začíná v 18:56 s částí „Události za okamžik“, následně moderátor Událostí předává slovo moderátorovi počasí, který je také ve studiu. V 19h začíná hlavní relace, jejíž stopáž je 48 minut, o víkendu 45minut. Celý zpravodajský blok je zakončen částí Branky body vteřiny, které jsou stejně jako Počasí uváděny ze studia Událostí.

Události mají novou znělku, nové grafické pojetí a virtuální studio. Toto studio tvoří několik skutečných předmětů, mezi kterými je i plazmová obrazovka, která se využívá při doplňování reportáží, jako v předchozích měsících ve studiu s plazmou. Ostatní obrazové prvky ve studiu jsou počítačovým programem „promítány“ na zelenou plochu za moderátorem.⁷¹

Události se výrazně změnily i po obsahové stránce. V pořadu jsou nyní tři hlavní témata, první dvě jsou v úvodu zpráv, s třetím přichází moderátor – reportér v druhé části Událostí. Po hlavní zprávě dne následuje reportáž z politiky či zahraničí. V pořadu se i nyní objevují reportáže z

⁷¹ Více o prostředí v analytické části.

ekonomiky, kultury a regionů. Během vysílání se také často vyskytují upoutávky na následující reportáže.

III. ANALYTICKÁ ČÁST

6. Analýza neverbálních prostředků/aspektů

Tato kapitola se bude věnovat analýze neverbálních projevů a aspektů během vysílání hlavní zpravodajské relace Události. Nejprve bude stanovený vzorek, ze kterého se bude vycházet, a poté následuje již samotná analýza.

Analýza bude rozdělena do čtyř kategorií. První z nich je popis studia a prostředí. Druhá kategorie se zabývá použitím kamer a jednotlivých záběrů. Třetí se věnuje zapojení hudby a nových prvků. A jako poslední bude následovat analýza řeči těla samotné moderátorky. Jednotlivé aspekty budou demonstrovány na přiložených obrázcích, které budou doplněny o přepisy verbální promluvy.

6.1. Vzorek analýzy

Analyzovaný vzorek se skládal ze tří dílů zpravodajského pořadu Události, který je vysílán na programech veřejnoprávní České televize. Jedná se o Události před změnou formátu, které byly vysílány 29. března 2012, po změně formátu 3. dubna 2012 a rok od zavedení nového formátu 8. dubna v roce 2013. Počet analyzovaných vstupů se u jednotlivých ukázek liší. Důvodem je jiný formát pořadu. V První ukázce se vycházelo z šestnácti výstupů moderátorky, ve druhé ukázce z dvaceti devíti výstupů a ve třetí z dvaceti šesti výstupů.

Moderátorka Jolana Voldánová byla pro analýzu vybrána z toho důvodu, že měla zkušenosti s oběma formáty Událostí.

Události 29. 2. 2012

V tomto díle Událostí moderátorka Jolana Voldánová vystupuje šestnáctkrát. Během úvodu a závěru a následně u čtrnácti reportáží. Třináct reportáží je klasických a jedna čtená. Témata jednotlivých reportáží jsou následující: Kauza odposlechů, Ruská KHL v Praze, Generální stávka ve Španělsku, 60 miliard z evropských dotací pro podnikatele, Důchodci půjdou demonstrovat, Další nahrávka z Věcí veřejných, Pohřeb francouzského střelce, Německo omezuje solární byznys, Rozpočet politických stran, V pardubické firmě Synthesia hořelo, Jak se vyhnout sporu o nemovitost, Století od tragédie kapitána Scotta a Na Vysočině v Kojeticích testují tzv. výdejny léků. Celková stopáž výstupů moderátorky je cca 4 minuty. Jedna promluva je tak průměrně šestnáct sekund dlouhá.

Události 3. 4. 2012

Nový formát Událostí s sebou přináší i novou skladbu zpráv. Během jedné relace jsou vysílána tři velká témata. Jedno téma zahrnuje rozhovory s respondenty přes plazmovou obrazovku, využití infografiky a několik natočených příspěvků. Dále jedna čtená zpráva a také se tu čtyřikrát vyskytuje rozdělení jednoho tématu do dvou zpravodajských příspěvků. Ostatní zprávy jsou klasické, kdy moderátor uvede zprávu a následuje natočená reportáž. Témata vysílaná v této relaci jsou tato: Odchod Věcí veřejných z vlády, Demonstrace proti vládním reformám, Překažené teroristické útoky, Koudelkova kandidatura na ústavního soudce, Špatné ovzduší na Ostravsku, Zpoplatnění silnic, Promluví premiér o BIS?, Výstava Deimiana Hirsta v Londýně, Cena za rychlá mobilní data, Merkelová v Praze, Začátek plavební sezony se potýká s malým množstvím vody, Tři nové zvony v katedrále sv. Víta, Záznam o dopravní nehodě, Spor hotel vs azylový dům, Havel přeložen do arabštiny, Povolení paraglidingu na Pálavě, Doktor Pomahač provedl celkovou transplantaci obličeje. Celková stopáž výstupů moderátorky je cca 8 minut. Jedna promluva je tak průměrně 18 sekund dlouhá.

Události 8. 4. 2013

Rok od změny vysílání se schéma zpráv změnilo pouze v četnosti. Opět jsou v jedné relaci tři velká témata, dále tři čtené zprávy a klasické zprávy. Tentokrát se v této ukázce nevyskytuje rozdělení jednoho tématu do dvou zpravodajských příspěvků. Témata jsou následující: Zemřela Margaret Thatcherová, Spory kvůli novým ambasadám, Havárie francouzského autobusu u Rokycan, Pochod živých, Diplomati v Pjong Chag zůstanou, Cena Arnošta Lustiga pro Kamilu Moučkovou, Registr vozidel opět pracoval se zpožděním, Kde a za kolik nakupují nemocnice?, Novinky v kauze exsenátora Nováka, Rekordní mrazy přináší ztráty zemědělcům i zahrádkářům, Daň na igelitové tašky a sáčky, Boj o polské potraviny, Vyšetření srdce bez bolesti, Bilance uplynulé smogové sezony, Nečekaná kritika Vladimira Putina, Nejrozsáhlejší výluka za 100 let, Otázky nad smrtí Pabla Nerudy. Celková stopáž výstupů moderátorky je opět cca. 8 minut. Jedna promluva je tak průměrně 19 sekund dlouhá.

Tyto ukázky jsou zvoleny takovým způsobem, aby se jednalo o standardní díly každodenního vysílání. Vzorek analýzy byl získán na internetových stránkách České televize, na kterých jsou zpravodajské relace k dispozici i po jejich odvysílání v televizi. Z celého záznamu jsou zkoumány pouze výstupy moderátorky Jolany Voldánové.

6.2. Analýza Událostí 29. března 2012

Tato kapitola se bude věnovat analýze neverbální aspektů a prostředků před změnou zpravodajského formátu v březnu 2012. Zkoumání bude prováděno dle stanovených kategorií v úvodu kapitoly č. 6.

6.2.1. Prostředí

Události ve starém formátu probíhají v menším studiu, v jehož pozadí se nachází newsroom⁷² redakce zpravodajství České televize. Dominantou celého prostoru je velký stůl, za kterým sedí dva moderátoři. Napravo od jednoho z moderátorů se nachází plazma, kterou moderátoři používají k zobrazení infografiky, doprovodných záběrů a při rozhovorech s respondenty.

Vnímání pořadu je ovlivněno i barevným a grafickým zpracováním. Celé studio i grafika pořadu je laděna do bílých – stříbrných barev. Název pořadu je v červené barvě. Touto barvou je název zdůrazněn a dominuje obrazu. V grafice se pak objevuje motiv planety Země, na které jsou znázorněny světadíly, také v červených barvách. (obr. č. 1). Stůl, který dominuje celému prostoru, je ve stejných barvách jako studio (bílo – stříbrný), má skleněnou desku a jeho přední část je osvětlená a zároveň je na něm vyobrazena mapa světadílů. (obr. č. 2).

Obr. č. 1 – Grafika

Obr. č. 2 - Studio

6.2.2. Použití kamer

Na začátku pořadu je použit široký záběr (obr. č. 3), na obrazovce lze vidět dění v celém studiu. Jedná se o záběr, který má objektivní obrazovou účinnost. Tento záběr je pak v celém pořadu použitý ještě třikrát. Jednou během úvodu reportáže, podruhé při moderaci zprávy o stávkách důchodců a naposledy na závěr při loučení.

⁷² V redakci zpravodajství pojmenován jako Velín

Dalším použitým záběrem je polodetail (obr. č. 4), během kterého je zobrazen člověk do třetiny velikosti těla. V Událostech je použitý s Jolanou Voldánovou pětkrát, vždy při úvodu nové reportáže.

Posledním záběrem použitým záběrem je půlzáběr (obr. č. 5), při tomto výřezu je možné vidět moderátorku s bezprostředním okolím, v tomto případě s plazmovou obrazovkou, která je umístěna vedle ní. Tento záběr je použit v případě, že jsou na plazmové obrazovce zobrazeny ilustrační záběry, infografika, nebo respondent, se kterým vede moderátorka rozhovor. V průběhu pořadu je použit šestkrát.

Úhel kamery během snímání moderátorky je vždy ve standardní pozici ve výšce očí. Žádné jiné způsoby úhlů, či pohyby kamer nebyly při moderaci Jolany Voldánové zaznamenány.

Obr. č. 3 – Záběry kamer – široký záběr

Obr. č. 4 - Záběry kamer – polodetail

Obr. č. 5 – Záběry kamer – půlzáběr

6.2.3. Nové prvky a hudba

Jak již bylo řečeno, hudba by se neměla ve zpravodajských příspěvcích vyskytovat, ale plní důležitou svolávací a apelovou funkci.⁷³ ČT používá hudební podkres ve znělkách,

⁷³ OSVALDOVÁ, Barbora a kol. Zpravodajství v médiích, s. 78

předělech, upoutávkách, headlines, dále ji využívá jako hudební podkres, oddělující bloky krátkých obrazových příspěvků. Znělka Událostí je dynamická a plní tak funkci apelovou.

6.2.4. Posturologie

Tato část analýzy bude zaměřena na polohu těla moderátorky Jolany Voldánové. Již na první pohled zkoumání je možné si všimnout, že moderátoři během vysílání sedí za velkým stolem (obr. č. 6). Jolana Voldánová během celého analyzovaného pořadu nezmění základní posturologickou polohu, sedí vzpřímeně a nehrbí se.

Obr. č. 6 – Posturologie

6.2.5. Gestika

Nyní bude pozornost věnována gestům, které byly podle Lewise⁷⁴ rozděleny na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry již v teoretické části práce. V této části práce je možné analyzovat jen některé úryvky vstupů, protože často není na některou část těla moderátorky vidět.

Symboly se u moderátorky Voldánové v této relaci nevyskytují.

U Jolany Voldánové je možné spatřit dva typy regulátorů. Prvním z nich je pootočení hlavy směrem k mluvčímu, kterému předává slovo (obr. č. 7). Jednou reportéru Vondrovi, podruhé kolegovi Maršálovi. Příkladem může být předání slova Pavlu Vondrovi: „*To je otázka pro našeho moskevského zpravodaje **Pavla Vondru.***“ Během slov Pavla Vondry se otáčí směrem k plazmové obrazovce. Druhým typem je pak dlouhé mrknutí, kterým moderátorka končí většinu výpovědí. (viz kapitola 6.2.6 Mimika)

⁷⁴LEWIS, David. Tajná řeč těla, s. 26-32

Obr. č. 7. – Regulátor

Ilustrátory moderátorka používá při důrazu na nějakou věc. V jejím podání se jedná o ukázání ukazováčkem směrem ke kameře (obr. č. 8). „Pavel Bém, bývalý pražský primátor se ani po návratu ze zahraničí nechce na kameru vyjadřovat ke kauze **telefonních odposlechů**.“ Při slovech telefonních odposlechů, ukáže ukazováčkem do kamery. Tento jev se vyskytuje i v reportáži o solárních panelech (obr. č. 9). „Dříve výnosný a podporovaný **solární byznys** narazil už i v Německu.“ Zde zdůrazňuje při slovech solární byznys. Celkově se v relaci objevuje sedmkrát.

Obr. č. 8 – Ilustrátor 1

Obr. č. 9 – Ilustrátor 2

Adaptéry lze velmi často spatřit u moderování Jolany Voldánové během jednotlivých promluv. Moderátorka si celkem šestkrát pohrává s tužkou či papírem. Dále také v pěti vstupech zvedá a pokládá dlaň na stůl. Tyto pohyby je možné považovat za adaptéry (obr. č. 10), kterými se moderátorka může uklidňovat. Dvakrát také moderátorka pozvedne ramena. (obr. č. 11).

Obr. č. 10 - Adaptér 1

Obr. č. 11 – Adaptér 2

6.2.6. Mimika

Tato část analýzy bude věnována mimice. Bude zaměřena na oblast čela, obočí, očí a úst. Mimické projevy v těchto oblastech jsou výrazné a zároveň významné pro danou komunikaci. Nejprve bude pozornost věnována zvednutému obočí, protože tento mimický prvek používá Jolana Voldánová nejčastěji. Během jednoho vysílání použila tento mimický prvek dvacetkrát.

Zvednuté obočí je možné interpretovat několika způsoby. Tento prvek je používán jako pozdravný signál⁷⁵. Dále je využíván u údivu, překvapení, či při obavách.⁷⁶ Tento prvek se vyskytuje také při situaci, kdy chce Jolana Voldánová určitou věc zdůraznit nebo i během chyby ve výpovědi. Morris dodává, že se také jedná o koketní výzvu a o vyjádření nesouhlasu.⁷⁷

Zvednuté obočí jako pozdravný signál se u Jolany Voldánové v tomto díle Událostí nevyskytuje.

Nejčastěji lze interpretovat zvednuté obočí jako zdůraznění proneseného faktu. Velmi zřetelně je možné si těchto prvků všimnout v reportáži o Pavlu Bémovi, kde zdůrazňuje slova telefonní odposlechy (obr. č. 12). „Pavel Bém, bývalý pražský primátor, se ani po návratu ze zahraničí nechce na kameru vyjadřovat ke kauze **telefonních odposlechů**.“ Zvednuté obočí na značení důrazu je viditelné i v další reportáži, když hovoří o klubu HC Lev Praha (obr. č. 13). *Výkonný výbor Českého svazu ledního hokeje dal zelenou působení klubu **HC Lev Praha**....*“ V obou případech moderátorka zdůrazňuje důležitou část výpovědi. Důraz je také podpořen paralingvistickými prvky, například tempem řeči, či pomlkou ve výpovědi apod. Během celé relace pak tento prvek spojený s důrazem použije ještě sedmnáctkrát. Údiv a překvapení u moderátorky nebyly zaznamenány.

⁷⁵ PEASE, Allan; PEASE, Barbara. Řeč těla, s. 162

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ MORRIS D. Bodytalk řeč těla, s. 95-96

Obr. č. 13 – Obočí 2

Obr. č. 12 – Obočí 1

Nyní bude zkoumání zaměřeno na oblast očí a víček. Jelikož se jedná o komunikaci přes kameru, nemohou být pozorovatelné i jiné oblasti jako například rozšíření zornic, různé terče pohledu či vrásky kolem očí.

Moderátorka ve většině vstupů, kromě dvou, uvedených dále, zaměřuje pohled přímo do kamery (obr. č. 14). Diváci, kteří relaci sledují, mají poté pocit, že moderátorka hledí přímo na ně. Oční kontakt je obvykle dlouhý, protože čtecí zařízení je umístěno přímo na kameře, do které moderátorka hledí.

V jednom případě moderátorka udržuje oční kontakt s respondentem, se kterým dělá rozhovor skrz plazmovou obrazovku (obr. č. 15). Oční kontakt s diváky Jolana Voldánová neudrhuje ještě v situaci, když hovoří Josef Maršál. V tomto případě se moderátorka chvílemi dívá na kolegu a chvílemi do kamery (obr. č. 16).

Obr. č. 14 – Přímý oční kontakt

Obr. č. 15 – Nepřímý oční kontakt

Obr. č. 16 – Přerušovaný oční kontakt

U Jolany Voldánové se také často vyskytuje již zmíněný prvek dlouhého mrknutí. Tento prvek je v tomto díle Událostí použit osmkrát. Pokaždé je tento jev použit na konci výpovědi, proto je možné ho považovat za regulátor, kterým výpověď ukončuje. Zřetelně si ho lze všimnout zde: „*Navíc letos strany musí počítat s vyššími výdaji, čekají je **dvoje volby**.*“ U slova dvoje Jolana Voldánová oči zavírá a otvírá až po dokončení výpovědi (obr. č. 17).

Obr. č. 17 - Dlouhé mrknutí

V dolní části obličeje je zkoumání zaměřeno na ústa. Během celého vysílání má moderátorka většinu času neutrální výraz v obličeji, avšak v několika případech je u ní možné zaznamenat úsměv. Poprvé je úsměv zřetelný během vítání diváků (obr. č. 18), úsměv je pak viditelný i při loučení. Dále se úsměv u moderátorky vyskytuje při rozhovoru s reportérem Vondrou (obr. č. 19). „*...to je otázka pro našeho moskevského zpravodaje Pavla Vondru.*“ Jednou je také možné na moderátorce zaznamenat první z typu úsměvu podle Pease⁷⁸, sevřené rty (obr. č. 20), u slova inflace. „*...penze porostou o třetinu růstu reálné mzdy a třetinu růstu **inflace** ...*“ V ukázce se také vyskytuje druhý typ úsměvu podle Pease⁷⁹ a to pokřivený úsměv. Tento typ úsměvu je používán záměrně a značí jízlivost a sarkasmus. Jolana Voldánová tento

⁷⁸ PEASE, Allan; PEASE, Barbara. Řeč těla, s. 76-80

⁷⁹ Tamtéž

úsměv používá dvakrát. Dobře viditelný je v první reportáži, která se týká kauzy odposlechnů., u spojení – nechce na kameru. „Pavel Bém, bývalý pražský primátor se ani po návratu ze zahraničí **nechce na kameru** vyjadřovat ke kauze telefonních odposlechnů.“ (obr. č. 21) Úsměv se během Událostí vyskytuje u moderátorky ještě jednou. Tento úsměv může značit emoci štěstí/radosti, protože reportáž má pozitivní charakter. Jedná se o vznik tzv. výdejny léků v Kojeticích. Moderátorka se usmívá během celé výpovědi.

Obr. č. 18 – Úsměv vítání diváků

Obr. č. 19 - Úsměv na Pavla Vondru

Obr. č. 20 – Sevřené rty

Obr. č. 21 – Pokřivený úsměv

6. 3. Analýza Událostí 3. 4. 2012

Druhá ukázka je již z období, kdy se proměnil formát Událostí a pořad probíhá ve virtuálním studiu. Nejprve bude pozornost zaměřena opět na neverbální aspekty komunikace a následně na konkrétní mimoslovní projevy moderátorky Jolany Voldánové

6.3.1. Prostředí

Nové Události probíhají v prostorném virtuálním studiu, ve kterém se kombinují reálné předměty s prostředím, které generuje počítač. Toto studio umožňuje více technických prostředků. Ve skutečnosti se moderátor pohybuje v zeleném studiu – tzv. greensceen, na které počítač promítá různý obsah. Výsledný obraz pak působí reálně. Z reálných předmětů se ve studiu nachází plazmová obrazovka a pult. Pult se nachází na vyvýšeném stupínku v zadní pravé části studia. Plazmová obrazovka je situována na levé straně virtuálního studia také na vyvýšeném stupínku. Moderátoři již během relace nesedí, ale uvádějí pořad ve stoje a využívají prostory studia. Jedním z úskalí nového studia je schůdek, který se nachází v zadních prostorech studia a stupínek vedle kterého je umístěna plazmová obrazovka.

Se změnou nového formátu přichází i změna grafického pojetí. Hlavním motivem nových zpráv je opět planeta Země, která se vyskytuje během úvodní znělky, předělech a mezi headliney. Dalším znakem, který se objevuje ve studiu, na deskách moderátorky, během úvodní znělky, je velké U v červené barvě. Jedná se o logo daného pořadu.

V novém formátu se mění i rozložení barev. Dominantní je nyní modrá barva, která je použita jako základ virtuálního studia. Modré pozadí doplňuje šedo – bílá podlaha. Bílá barva se pak vyskytuje ještě na pultu, za kterým moderátor občas stojí. Tyto dvě dominantní barvy pak doplňuje červená, která je použita k ohraničení stupínků a na logu pořadu Událostí. Barevné rozložení však nelze přesně definovat, protože se barevné prostředí díky virtuálnímu studiu během každé reportáže mění.

Obr. č. 22 – Virtuální studio

Obr. č. 23 - Grafika

6.3.2. Použití kamer

Vzhledem k tomu, že moderátor během pořadu nesedí, ale pohybuje se po studiu, bylo změněno i použití záběrů kamer. Studio nyní snímají čtyři kamery. Použité záběry kamer se neustále opakují. Během relace 3. 4. 2013 bylo použito přibližně šest druhů záběrů. Novým prvkem, který se nově vyskytuje v tomto formátu zpráv, je použití zoomu během jednoho záběru. Tento nový jev je během relace použitý třináctkrát. A jeho funkce opět souvisí s oživením a dynamičností pořadu. Dalším prvkem, který se nově objevuje, je rozdělení promluvy pomocí střihu, po kterém následuje odlišný záběr kamery.

Na začátku pořadu je použitý široký záběr (obr. č. 24), který je zde proto, aby se divák mohl seznámit s prostředím, ze kterého se zprávy vysílají. Tento záběr má objektivní charakter. S tímto záběrem se během jedné relace setkáme dále třikrát, při příchodu moderátora – reportéra, při příchodu redaktorky Luňákové a v samotném závěru pořadu. Nejčastěji použitým záběrem je pak zobrazení moderátora od hrudi nahoru, který je označován jako polodetail (obr. č. 27), tento záběr je v relaci použitý devětkrát. Poté je osmkrát použit polocelek (obr. č. 25 a 26), kdy je moderátorka zabrána od kolena nahoru, a to když stojí v prostoru, u plazmové obrazovky či za pultíkem. Poslední samostatně použitý záběr je půlzáběr (obr. č. 28), který je režii použit jednou.

Záběry, které se soustředí na detaily, jsou použity u důležitých zpráv, u méně důležitých pak režisér zpravodajství pracuje se záběry, které jsou z větší dálky.

Obr. č. 24 – Široký záběr

Obr. č. 25 – Polocelek 1

Obr. č. 26 – Polocelek 2

Obr. č. 27 – Polodetail

Obr. č. 28 – Půlzáběr

Jednotlivé záběry jsou také použity během tzv. zazoomování, kdy se obraz během jednoho záběru přibližuje. Tento prvek se celkem vyskytuje třináctkrát v několika variantách. Prvním případem je přiblížení z půlzáběru na polodetail, kdy je moderátorka na konci promluvy snímána pouze po hrud'. Toto zazoomování je použito čtyřikrát. Další přiblížení je z velkého celku na půlzáběr, kdy je moderátorka zadržána po pas. Dále je to velký celek, který se mění na polocelek, moderátorka je snímána od kolen nahoru. Posledním typem je pak přiblížení z velkého celku na celek a je použito dvakrát.

Úhel záběru je v devatenácti případech standartní pozice ve výšce očí. (vice mimika, oční kontakt). V některých případech pak může mít divák pocit, že je moderátorka snímána z nepatrného podhledu. Tento prvek je patrný u záběrů, které jsou točeny z větší dálky.

Střih je v pořadí použitý pro oddělení dvou odlišných zpráv, dále když se ve studiu vyskytne další redaktor, a také v případech, kdy probíhá rozhovor mezi moderátorkou a redaktorem skrz plazmovou obrazovku.

6.3.3. Zapojení nových prvků, hudba

Nový prvek, který se vyskytuje v tomto a následujícím díle Událostí je použití dotykové plazmové obrazovky k zobrazení infografiky (obr. č. 29). Moderátorka stojí vlevo od obrazovky a pravou rukou ji obsluhuje. Tento prvek moderátorka využívá v tomto díle pouze jednou a to během tzv. Velkého tématu, které se týká Protestů proti novým reformám. Dále je plazmová obrazovka využívána pro rozhovory s hosty Událostí a reportéry živých vstupů.

Obr. č. 29 - Infografika

Nová znělka Událostí se od staré liší minimálně. Opět má dynamický charakter. Důležitá je její funkce, která je stejné povahy jak u starého formátu zpráv, tedy svolávat diváky k televizní obrazovce.

6.3.4. Posturologie

V novém formátu Událostí se změnila základní posturologická poloha. Jolana Voldánová moderuje celou relaci ve stoje a pohybuje se po interaktivním studiu.

Moderátorka během moderování stojí v jedenácti případech ve středu studia, dále třikrát u plazmové obrazovky a pětkrát za pultem, z toho se čtyřikrát o stůl opírá (obr. č. 30). Její postoj je vzpřímený, nehrbí se a nohy má u sebe (obr. č. 31), pouze v jednom případě má jednu nohu mírně ve předu (obr. č. 32).

Obr. č. 30 – Posturologie I

Obr. č. 32 - Posturologie III

Obr. č. 31 – Posturologie II

Po příchodu moderátora – reportéra Jakuba Železného moderují část Událostí společně. Jolana Voldánová stojí vedle Jakuba Železného. V jednom případě se moderátorka nahýbá ke svému kolegovi po dokončení promluvy: „...text, který míří do revolučního Egypta.“ Moderátor se poté ujímá slova, proto je možné tento pohyb označit za regulátor, kterým předává Jolana Voldánová slovo. (obr. č. 33)

Obr. č. 33 – Pohyb směrem k Železnému

V jednom případě moderátorka moderuje pořad za chůze a to, když přichází s Jakubem Železným. Moderátorka během chůze nahlíží do poznámek a neudržuje oční kontakt s diváky.

V ostatních případech nelze postoj moderátorky přesně analyzovat, protože je na obrazovce zabrána v detailu (viz 6.3.2. Použití kamer).

6.3.5. Gestika

Symbolsy se ani v novém formátu Událostí u Jolany Voldánové nevyskytují.

Ilustrátor je možné vidět hned na začátku pořadu, při vítání publika. Moderátorka rozevře ruce, čímž značí vstřícnost a přívětivost.⁸⁰ (obr. č. 34). „**Dobrý večer**, je úterý 3. dubna a začínají Události.“ Rozevřené ruce lze v tomto díle Událostí vidět u moderátorky celkem devětkrát, v těchto případech se však nejedná o vstřícnost, ale jsou používány k regulaci tempa řeči, protože se tato gesta vyskytují vždy na začátku věty. „**V Londýnské galerii Tate Modern.... Jednoho z nejvýznamnějších...**“ (obr. č. 35)

Obr. č 34 – Rozevřené ruce I

Obr. č. 35 – Rozevřené ruce II

⁸⁰ KLEIN, Zdeněk. Atlas sémantických gest, s. 129

Jolana Voldánová v sedmi případech používá ilustrátory ke zdůraznění dané promluvy. Danou promluvu zdůrazňuje ukázáním ukazováčku směrem do kamery (obr. č. 36). Jako příklad je zvoleno zdůraznění sousloví na týden „*A na týden od 16. dubna chystají...*“ a zdůraznění slova argumentuje: „*...Argumentuje, že zpomalí...*“. Další ilustrátor, který zdůrazňuje danou promluvu, je zvednutí pravé ruky a mírné pokývnutí hlavou. Pokynutí hlavy lze vidět v tomto případě: „*...má přinést kromě nové konkurence i výrazné zesílení...*“. S tímto prvkem je možné se setkat v tomto díle celkem sedmkrát.

Za ilustrátor lze také považovat ukázání na údaje na plazmové obrazovce. „*...A co by podle odborů následovalo?*“ Načež ukazuje na údaje na obrazovce: „*Předčasné volby.*“ (obr. č. 37) V téhle situaci se tedy jedná o ilustrátor, protože se jedná o pouhé ukázání na věc.

Obr. č. 36 – Důraz

Obr. č. 37 – Ilustrátor plazma

Regulátory jsou v tomto díle používány na udržení tempa řeči. Jedná se již o zmíněné rozevřené ruce, dále se vyskytuje mávnutí rukou apod. Dále Jolana Voldánová využívá regulátory, jako dlouhé mrknutí (viz kapitola 6.3.6. Mimika), či předání slova v podobě otočení na druhého mluvčího (viz kapitola 6.3.4. Posturologie). Devětkrát pak moderátorka na znamení ukončení výpovědi pokyne hlavou. Toto gesto lze identifikovat například v reportáži o Plavební sezóně: „*...většina lodí a houseboatů ještě čeká na břehu.*“ Kdy moderátorka lehce pokyne hlavou na znamení konce promluvy u slov – „*ještě čeká na břehu.*“

I v novém formátu zpráv lze na moderátorce zpozorovat adaptéry. V tomto díle Událostí je možné je identifikovat jako hraní si s deskami (obr. č. 38) a častými nervózními pohyby rukou. Tyto projevy se v ukázce vyskytují šestkrát.

Obr. č. 38 - Adaptér

6.3.6. Mimika

Mimické projevy Jolany Voldánové se většinou neliší od těch, které bylo možné spatřit ve starém formátu zpráv. Nejčastější prvek, který používá je opět zvednuté obočí. I tentokrát je nejčastěji užívá, když chce zdůraznit danou promluvu (obr. č. 39). Příkladem mohou být tyto situace: „*Pokud zrekonstruuje kabinet a splní jejich **podmínky**...*“, „*Chytrý telefon s rychlými daty ho totiž dnes dokáže **vyčerpát**....*“ Zvednuté obočí při důrazu lze zpozorovat třináctkrát. Před každým ze zvýrazněných slov Jolana Voldánová nadzvedne a zase spustí obočí, aby daná slova zdůraznila nejen hlasem, ale i mimikou.

V jednom případě si lze všimnout, že moderátorka zvedá obočí v případě, kdy si nezpomíná, na co se má zeptat reportérky Hany Šalfové. (obr. č. 40) „*Návštěvu Angely Merkelové sledovala také Hana Šarfová...**eeeh**...Setkání německé kancléřky...*“

Obr. č. 39 – Zvednuté obočí I

Obr. č. 40 – Zvednuté obočí II

Obr. č. 41 – Zvednuté obočí III

Jolana Voldánová udržuje oční kontakt s divákem skrz kameru, na které je umístěno čtecí zařízení, ale ne vždy. V několika případech je natočená k plazmové obrazovce, kterou ovládá, nebo když skrze obrazovku mluví s reportérem (obr. č. 42), proto moderátorce do očí nevidíme. V několika případech také moderátorka čte text, který má napsaný na papírech (obr. č. 43). Oční kontakt s publikem, také není udržován, když předává slovo jinému mluvčímu ve studiu. Celkem v sedmi výstupech moderátorka oční kontakt přeruší.

Obr. č. 42 – Rozhovor

Obr. č. 43 – Čtení

V dolní části obličeje je pozornost stejně jako v předešlé kapitole zaměřena na ústa. Poprvé se moderátorka usmívá při pozdravu diváků, dále pak čtyřikrát, když zdraví některého z kolegů nebo když o nich hovoří. „*To ví Zuzana Luňáková.*“ (obr. č. 44) S úsměvem je možné se dále setkat během úvodu k reportáži, která se věnuje optimistické zprávě o celkové transplantaci obličeje. „*Před rokem dostal znovu šanci žít jako normální člověk.*“ (obr. č. 45). V tomto případě se jedná o projev emoci štěstí. Nepatrný úsměv je také viděn v závěru některých výpovědí. Semknuté rty, se u Jolany Voldánové vyskytují třikrát (obr. č. 46).

Obr. č. 44 – Úsměv I

Obr. č. 45 – Úsměv II

Obr. č. 46 Semknuté rty

6. 4. Analýza Událostí 8. 4. 2013

V této části analýzy bude zaměřena pozornost opět na Události v novém formátu, tentokrát rok od používání tohoto formátu. Nyní nebudou zmíněny dvě ze stanovených kategorií, vzhledem k tomu, že se v nich žádné změny neudály a jsou totožné jako v části analýzy č. 6. 3. - jedná se o prostředí, nové prvky a hudbu.

6.4.1. Použití kamer

V dubnu 2013 lze pozorovat změnu v použití záběrů. Novým prvkem, který je v Událostech, je odzoomování během jednoho konkrétního záběru. A zmenšil se i počet zazoomování v rámci jedné relace.

Rok od změny formátu Událostí se proměnilo použití jednotlivých záběrů. Změnila se četnost. Polodetail (obr. č. 49), který je nejtypičtější pro zpravodajství, je použitý během této relace celkem devětkrát. Druhý nejtypičtější záběr pro zpravodajství je půlzáběr (obr. č. 47) a v tomto díle je použitý šestkrát. Zastoupení širokého záběru (obr. 51) je v těchto Událostí menší než v předchozí ukázce. Tento typ záběru je použitý pouze dvakrát a to při příchodu Jakuba Železného a v závěru pořadu. Polocelek (obr. č 48 a 50) je využit celkem sedmkrát, včetně záběru, kdy Jolana Voldánová stojí za moderátorským pultem.

Obr. č. 47 – Půlzáběr

Obr. č. 48 – Polocelek I

Obr. č. 49 – Polodetail

Obr. č. 50 – Polocelek II

Obr. č. 51 – Široký záběr

I v této ukázce jsou jednotlivé záběry použity během tzv. zazoomování, kdy se obraz během jednoho záběru přibližuje. Počet přiblížení, který byl použitý v novém formátu zpráv, se oproti minulému roku zmenšil o devět použití a v pořadí se vyskytly pouze čtyřikrát. Jeho použití se zde vyskytuje opět v několika variantách. První případ je hned v úvodu pořadu, kdy se široký záběr přibližuje na velký celek. Dále je to velký celek, který se mění na polocelek, moderátorka je snímána od kolen nahoru. Posledním typem je pak přiblížení z velkého celku na půlzáběr, kdy je moderátorka zabrána po pas, a je použit jednou. Zmíněn byl i nový prvek odzoomování, kdy se záběr na moderátorku oddaluje. Tento prvek se vyskytuje pouze jednou, kdy je Jolana Voldánová zabrána kamerou nejprve v půlzáběru a postupným oddalováním je na konci výpovědi zabrána v celku.

Úhel záběru je ve většině případů standartní pozice ve výšce očí. (vice kapitola č. 6.4.4. Mimika). V některých případech pak může mít divák pocit, že je moderátorka snímána z nepatrného podhledu. Tento prvek je patrný u záběrů, které jsou točeny z větší dálky.

Použití střihu se od minulé ukázky neliší, pouze se využití snížilo na sedm střihů. Střih je opět použitý pro oddělení dvou odlišných zpráv, dále v případech, kdy se ve studiu vyskytne

další redaktor, a v případech kdy probíhá rozhovor mezi moderátorkou a redaktorem skrz plazmovou obrazovku.

6.4.2. Posturologie

Rok od používání nového formátu zpráv moderátor během vysílání stále stojí. Moderátorka se opět nejčastěji pohybuje ve středu studia, kde stojí vzpřímeně, nohy má u sebe. V několika případech má opět jednu nohu dopředu. Celkem se jedná o dva takové případy (obr. č. 52).

Obr. č. 52 – Posturologie I

Moderátorka během relace také stojí u plazmy, kterou obsluhuje pravou rukou (obr.č.53), dále stojí u pultu, o který se tentokrát opírá pouze jednou rukou (obr. č. 54).

Obr. č. 53 – Posturologie II

Obr. č. 54 – Posturologie III

Ve dvou případech pak moderátorka moderuje za chůze. Tento prvek lze zaznamenat u reportáže o Smogu a dále při příchodu moderátora Jakuba Železného. V prvním případě moderátorka během výpovědi přechází z pravé části studia do středu, kde se zastaví a svoji výpověď dokončí. (obr č. 55 a 56) Ve druhé situaci moderátorka vychází ze stejného směru a Jakub Železný z druhé strany a setkávají se ve středu studia.

Další polohy těla v rámci základní posturologické pozice vestoje nemůžeme přesněji analyzovat, protože moderátorka často není zabírána na kameru v celku, ale můžeme vidět pouze detail.

Obr. č. 55 – Chůze I

Obr. č. 56 – Chůze II

6.4.3. Gestika

Z oblasti gestiky bude opět zaměřena pozornost na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry.

Symboly se nevyskytují ani v poslední ukázce Událostí.

Ilustrátory také doprovázejí výpovědi moderátorky. V následující výpovědi jsou dva prostředky, které lze dobře interpretovat: „... **více než** za 7 miliard korun. Kromě pochybení na jejich straně může za nedostatky podle úřadu i chybějící koncepce **Ministerstva zdravotnictví**...“ Moderátorka ilustruje rozpaženými rukama velké množství peněz, (obr. č. 57) následně pak ukázáním prstu směrem ke kameře (obr. č. 58) zdůrazňuje spojení „**Ministerstvo zdravotnictví**“. Ilustrace množství se během tohoto dílu již nevyskytuje, ale zdůraznění prstem či celou rukou se v ukázce objeví ještě šestkrát. Další příklad se vyskytuje u reportáže o nových zvonech v katedrále sv. Víta, kdy moderátorka zdůrazňuje pažemi slovo tři, nejen hlasem ale i pohyby. „Do katedrály se vrátily **3** zvony....“

Obr. č. 57 - Ilustrátor I

Obr. č. 58 – Ilustrátor II

Jako ilustrátory lze označit i ukazování na infografiku, která se promítá na plazmovou obrazovku. Tento jev je použit pouze během velkého tématu o postech velvyslanců: „*Česko má zastoupení na **120 místech** (obr. č. 59) po celém světě. Pro diplomacii pracuje v zahraničí zhruba pět set lidí. Za vrchol kariéry se považují **posty ve Spojených státech, v Moskvě, Paříži anebo v Londýně**...(obr. č. 60)*“ Samotné používání plazmové obrazovky dotykem za ilustrátory nepovažujeme, ale v uvedeném případě se o ilustrátor jedná, protože moderátorka pouze ukazuje na nápisy pravou rukou.

Obr. č. 59 – Ilustrátor III

Obr. č. 60 – Ilustrátor IV

Tempo řeči pak Jolana Voldánová reguluje lehkým mávnutím ruky (obr. č. 61 - 62) Jako příklad je možné použít tuto promluvu: „***Velvyslanectví České republiky v Severní Koreji zůstane otevřené, rozhodl o tom krizový štáb ministerstva zahraničí, který se sešel kvůli napětí na Korejském poloostrově. Pchjongjang dnes sáhl k dalšímu tvrdému kroku. Ze společné průmyslové zóny na hranici obou států stáhl všech 53000 dělníků.***“ V této ukázce je vidět, že

moderátorka nevyužívá regulátory pouze na začátku promluvy, ale i na konci, či v průběhu výpovědi.

Obr. č. 61 – Regulátor I

Obr. č. 62 – Regulátor II

Prvky regulátorů lze opět objevit i v mimických projevech. U Jolany Voldánové se jedná o dlouhé mrknutí na konci výpovědi.

Adaptéry je možné najít i v této ukázce. Moderátorka si pohrává s prsty a manipuluje s poznámkami jako v předchozích ukázkách.

6.4.4. Mimika

Opět bude pozornost zaměřena nejprve na oblast obočí a čela. I tentokrát je jeden z nejpoužívanějších prvků zvednuté obočí. Během vysílání ho moderátorka zvedla celkem dvacetkrát. V těchto případech je opět možné se setkat se zvednutým obočím, které značí důraz na danou věc. Jako příklad lze uvést tyto situace: „*Autobus plný dětí dnes ráno havaroval na dálnici D5 u Rokycan.*“ Moderátorka zvednutým obočím zdůrazní místo události (obr. č. 63). Dále je důraz zvednutým obočím dobře identifikovatelný zde: „*...která jako první žena moderovala...*“ Zde dává moderátorka důraz na výjimečný jev, o kterém mluví (obr. č. 64).

Obr. č. 63 – Obočí I

Obr. č. 64 – Obočí II

Následuje oblast očí. I v této ukázce převládá přímý, dlouhý pohled do kamery, na které je umístěno čtecí zařízení. Přímý oční kontakt s divákem moderátorka neudrží v situaci, kdy hovoří s hostem přes plazmovou obrazovku (obr. č. 65), dále, když se otáčí k plazmové obrazovce, kterou obsluhuje (obr. č. 66). Po obslužení obrazovky se moderátorka vždy okamžitě otáčí zpět k divákovi. Oční kontakt pak udržuje s dalším moderátorem ve studiu, když mluví s Petrem Vichnarem, který na konci relace přijde uvést Branky Body Vteřiny nebo s Jakubem Železným (obr. č. 67), který přijde moderovat Hlavní téma Událostí.

Obr. č. 65 – Oční kontakt s hostem

Obr. č. 66 – Pohled na plazmu

Obr. č. 67 – Oční kontakt s kolegou

Dalším prvkem v oblasti očí je pak dlouhé mrknutí, které Jolana Voldánová používá, ke konci výpovědi, nebo když klesá hlasem v půli věty. Proto tento jev můžeme interpretovat jako regulátor řeči. Příkladem může být konec této výpovědi: „Protože se bála, že uteče **do Spojených států**.“ (obr. č. 68) Dlouhé mrknutí se během jedné relace objevilo jedenáctkrát.

Obr. č. 68 – Mrknutí

Na závěr bude ještě prostudována spodní oblast obličeje, kde dominují ústa. V této ukázce používá moderátorka úsměv čtyřikrát. První úsměv se vyskytuje během pozdravu moderátorky: „*Jolana Voldánová Vám přeje **dobrý večer.***“ Dále při děkování hostovi přes plazmovou obrazovku: „***Děkujeme**, že jste se podělil o své vzpomínky...*“ (obr. č. 69). Jeden z úsměvů je i u optimistické zprávy: „*Vyšetření se obejde úplně **bez bolesti.***“ (obr. č. 70) Poslední úsměv u moderátorky uvidíme během blahopřání kolegyni Kamile Moučkové: „*Tak **všechno nejlepší**, milá kolegyně.*“ (obr. č. 71) V těchto případech lze mluvit o emoci štěstí. V jednom případě jsou pak u moderátorky zaznamenány semknuté rty (obr. č. 72). „*...čelně narazil do náspu **pod mostem.***“

Obr. č. 69 – Úsměv I

Obr. č. 70 – Úsměv II

Obr. č. 71 – Úsměv III

Obr. č. 72 – Semknuté rty

7. Komparace výsledků jednotlivých dílů Událostí

Prostředí komunikace se výrazně liší v Událostech vysílaných v březnu 2012 a dubnu 2012. Největší rozdíl je ve studiu. V prvním případě se jedná o staré studio, kde moderátoři sedí za velkým stolem a v pozadí je vidět newsroom zpravodajství České televize. Ve druhém případě se komunikace odehrává z virtuálního studia, kde moderátor pohybuje v zeleném studiu - tzv greensceen, na které počítač promítá různý obsah. To je mnohem prostornější. Ve studiu se nachází z reálných předmětů pouze plazmová obrazovka a pultík.

Události, které se vysílají rok od změny formátu v dubnu v roce 2013, se odehrávají ve stejném virtuálním studiu jako Události v dubnu v roce 2012.

Hudba z Událostí v březnu 2012 se jen minimálně liší od hudby v novém formátu zpráv. Oba typy znělek jsou dynamické. Funkce hudby se nezměnila, v obou případech se jedná o funkci apelativní.

Použití kamer se výrazně liší od starého a nového formátu Událostí. Ve starém formátu se používaly pouze tři kamery, proto byl použit i menší počet záběrů. Ve starém formátu je využíván široký záběr, půlzáběr a polodetail. Prvky zazoomování a odzoomování či jiný úhel kamery se v tomto formátu nevyskytuje

Nové studio snímají čtyři kamery. Tím pádem se zvýšil i počet použitých záběrů. V novém formátu se používá půlzáběr, polocelek, dva druhy polodetailu a široký záběr. V novém formátu se vyskytuje také prvek zazoomování, kdy se kamera přibližuje v rámci jednoho konkrétního výstupu. V dubnu 2013 je pak jednou použit prvek odzoomování, kdy se konkrétní záběr oddaluje. V obou ukázkách nového formátu se vyskytuje samostatně bez zoomu pět druhů záběrů. Dále je v novém formátu použitý střih, který je použit ve třech variantách. První je oddělení dvou reportáží, druhá je užita, když se ve studiu vyskytuje více osob a třetí, během rozhovorů skrze plazmovou obrazovku. Během výzkumu je možné si všimnout, že v dubnu 2013 bylo oproti ukázce z dubna 2012 použito více blízkých záběrů, zoom nebyl použit tak často a objevuje se zde již zmíněný prvek oddálení.

Posturologie moderátorky se výrazně změnila již na první pohled. Ve starém formátu Událostí je základní posturologická pozice vsedě naopak v novém formátu vestoje. Postoj moderátorky se naopak po roce od vysílání nového formátu nemění. Jolana Voldánová nejčastěji stojí vzpřímeně ve středu studia s nohama u sebe čelem k divákům, či za pultíkem o který se opírá. V dubnu 2012 se několikrát opírá oběma rukama, avšak o rok později pouze jednou. Postoj u plazmové obrazovky se pak nemění. Moderátorka se buď k plazmě natáčí, nebo hledí čelem do kamery. V novém formátu se vyskytuje moderace, během které se

moderátorka pohybuje po studiu. V dubnu 2012 se tento prvek vyskytuje jednou a v dubnu 2013 třikrát.

Gestika byla práci rozdělena na symboly, ilustrátory, regulátory a adaptéry. Symboly moderátorka nepoužila ani v jedné z analyzovaných ukázek. Použití ilustrátorů se však v jednotlivých formátech lišilo. Ve starém formátu zpráv byly ilustrátory využívány na dokreslení důrazu. V novém formátu moderátorka ukazuje na text, který je na plazmové obrazovce, čímž dokresluje vyřčený fakt pomocí infografiky. Výskyt ilustrátorů v novém formátu stoupá. A rok od používání nového formátu moderátorka aplikuje i ilustrátory, kterými naznačujeme množství apod. Regulátory se v jednotlivých formátech také liší. Ve starém formátu Jolana Voldánová využívala pouze dlouhého mrkání. Tento regulátor využívá i v novém formátu, dále k němu přidává zvedání rukou k udržení tempa řeči a otáčení se ke komunikačnímu partnerovi, když mu předává slovo. Za regulátory lze v novém formátu Událostí, také považovat mírné pokynutí hlavy na konci výpovědi. Adaptéry pak využívá ve všech třech ukázkách stejně. Hraje si s tužkou, či poznámkami, s prsty apod.

Mimika byla zkoumána oblasti obočí, očí a úst. Nejčastěji použitý mimický prvek byl ve všech třech ukázkách stejný. Jednalo se o zvednuté obočí značící převážně důraz. V březnu 2012 byl použit devatenáctkrát, v dubnu 2012 pouze devětkrát a v dubnu 2013 se počet navýšil na dvacetkrát. Dále byla analýza zaměřena na oční kontaktem. Ten byl ve starém formátu zpráv méně přerušován a diváci. V novém formátu pak moderátorka oční kontakt přerušuje při práci s plazmovou obrazovkou, během rozhovorů jak přes plazmovou obrazovku tak přímo s kolegy ve studiu, či když čte připravené poznámky. Připravený text z desek potom čte moderátorka pouze v dubnu 2012, rok od používání formátu se tento jev již nevyskytuje. Poslední část obličeje, která byla zkoumána, byla ústa. Jolana Voldánová má během moderace neutrální výraz v obličeji. Výjimečně lze vidět úsměv. Nejčastěji během podzprahu nebo u optimistické zprávy. Výjimečně lze zpozorovat seknuté rty či sevřený úsměv.

8. Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jaké druhy neverbálních prostředků se vyskytují v hlavní zpravodajské relaci České televize Události. Dále jakým způsobem se změnilo použití těchto aspektů po změně formátu v roce 2012.

Teoretický rámec byl věnována vymezení pojmu sociální interakce, který byl rozdělen podle Thompsona na tři typy interakce. Následující část teoretického rámce se zabývala teorií zpravodajství. Nejprve bylo zpravodajství definováno, následně bylo představeno televizní zpravodajství. Nebyla ani opomenuta technická stránka zpracování.

Následuje rámec analýzy, ve kterém byly klasifikovány jednotlivé neverbální aspekty komunikace. Podrobnější výklad jednotlivých druhů mimoslovní komunikace byl proveden podle Křivohlavého a doplněn o poznatky dalších autorů. Z neverbálních aspektů byly podrobně představeny pouze ty, které jsou relevantní pro následující analýzu. Jedná se tedy o prostředí, posturologii, gestiku a mimiku. Dále byl představen zkoumaný pořad Události

Empirická část se pak skládala z analýz jednotlivých ukázek zpravodajské relace. Zkoumány byly tři díly Událostí v rozdílném časovém úseku. První ukázka byla z doby před změnou formátu zpráv, z března roku 2012, druhá byla z dubna 2012, tedy z doby, kdy byl nový formát zaveden a třetí byla z dubna roku 2013, z doby, kdy uplynul rok od zavedení změn. Snahou analýzy bylo na základě pozorování jednotlivých dílů popsat neverbální projevy a přiřadit jim na základě kontextu daný význam. Následná komparace pak měla odhalit, zda se změnilo použití neverbálních prostředků v důsledku změny formátu Událostí.

Na základě komparace bylo zjištěno, že nový formát Události výrazně ovlivnil použití neverbálních projevů. Změna studia se nejvýrazněji projevila v posturologii, kde se změnila hlavní posturologická poloha a zvýšil se počet jednotlivých postojů. V novém formátu lze také zaznamenat moderaci během chůze moderátorky. Výměna studia ovlivnila i použití více druhů záběru ve vysílání jednoho konkrétního dílu. Použity byly také nové prvky – zazoomování, odzoomování a střih. Vliv na neverbální komunikaci má také plazmová obrazovka, která se vyskytuje v novém formátu. Moderátorka ji používá ke znázornění infografiky, k rozhovorům. V Událostech v dubnu 2012 a 2013 se zvýšil počet ilustrátorů. Ostatní prvky gestiky a mimiky se u moderátorky výrazně nezměnily. Jediný velký rozdíl je možné zaznamenat v použití zvednutého obočí v dubnu 2012, ten se z devatenácti použití snížil na devět, rok od zavedení nového formátu však číslo stouplo na dvacet.

Ráda bych ještě zmínila, že se významy jednotlivých neverbálních aspektů nemění. Analýza však vyvrátila mou domněnku o tom, že se v novém formátu vyskytne mnoho nových

prvků neverbální komunikace. Nové prvky se ve vysílání objevují, ale ne tak výrazně jak jsem očekávala.

V závěru je nutno podotknout, že se nejedná o komplexní a hloubkovou analýzu, ale o stručnou analýzu daného problému. Neverbální komunikace je velmi široká oblast, kterou se zabývají vědci několika vědních oborů. V tomto výzkumu je kladen důraz pouze na neverbální komunikaci v oblasti zpravodajství, ale vzhledem k interdisciplinaritě mimoslovní komunikace, by si zasloužila tato oblast komplexnější vědecký výzkum.

9. Seznam pramenů

Události vysílané 29. 3. 2012 – dostupné z
<<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100329>>

Události vysílané 3. 4. 2012 – dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100403>>

Události vysílané 8. 4. 2013 – dostupné z <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/213411000100408>>

10. Seznam použité literatury

- BURTON G., JIRÁK J. *Úvod do studia médií*. Brno: Barrister & Principal 2001. ISBN 80-85947-67-6.
- DEVITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace: 6. vydání*. 1. vyd. [i.e. 2. vyd.]. Praha: Grada, 2001. Expert. ISBN 978-80-247-2018-0.
- HAYES, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 3. Praha: Portál, 2003, ©1998. ISBN 80-7178-763-9.
- JÍLEK, Viktor. *Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. 120 s. Učebnice. ISBN 978-80-244-2218-3.
- KADERKA P. Tělesné postoje, gesta a pohledy v komunikaci. In: *Mluvená čeština: Hledání funkčního rozpětí*. Praha: Academia 2011. ISBN 978-80-200-1970-7.
- KLEIN, Zdeněk. *Atlas sémantických gest*. 1. vydání. Praha: HZ Edition, spol. s.r.o., 1998. ISBN 80-86009-21-1
- KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Jak si navzájem lépe porozumíme: kapitoly z psychologie sociální komunikace*. Vyd. 1. Praha: Svoboda, 1988. s. Členská knihovna nakl. Svoboda.
- LEWIS, David. *Tajná řeč těla*. Přel. Jiří Rezek. 1. vyd. Praha: East West Publishing, 1998. ISBN 80-7219-004-0.
- LOKŠÍK M. Televizní zpráva a televizní zpravodajství. In: *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.
- MIKULÁŠTÍK M. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada Publishing 2010. ISBN 978-80-247-2339-6.
- MISTRÍK J., *Pohyb ako řeč*. 1. vyd. Bratislava: Národné divadelné centrum, 1998. ISBN 8022202673 (brož)
- MORRIS D. *Bodytalk řeč těla*. Praha: Ivo Železný 1999. ISBN 80-240-0238-8.
- ORLEBAR, Jeremy. *Knih o televizi*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Akademie múzických umění, 2012. ISBN 978-80-7331-246-6.
- OSVALDOVÁ, Barbora a kol. *Zpravodajství v médiích*. 2., upr. vyd. Praha: Karolinum, 2011. 19s. ISBN 978-80-246-1899-9.
- OSVALDOVÁ B., HALADA J. a kol. *Encyklopedie praktické žurnalistiky a marketingové komunikace*. Praha: Libri 2007. ISBN 978-80-7277-266-7
- PEASE, Allan; PEASE, Barbara. *Řeč těla*. Přel. Hana Loupová. 1. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-449-6.

SEDLÁKOVÁ, Renáta, *Výzkum Médii*. 1. vyd. Praha: Grada, 2014. ISBN 978-80-247-3568-9

SCHELLMANN, Bernhard et al. *Média: základní pojmy, návrhy, výroba*. Vyd. 1. Praha: Europa-Sobotáles, 2004. ISBN 80-86706-06-0.

THOMPSON, John B. *Média a modernita: sociální teorie médií*. 1. české vyd. Praha: Karolinum, 2004. Mediální studia. ISBN 80-246-0652-6.

VYBÍRAL, Zbyněk. *Psychologie komunikace*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-998-4

Internetové zdroje:

Digizone.cz, *Kandidátský projekt Petra Dvořáka na generálního ředitele České televize*.
[online] Dostupné z: <http://www.digizone.cz/clanky/petr-dvorak-zverejnil-kandidatsky-projekt-ct/>

Ceskatelevize.cz, *Jolana Voldánová* [online] Dostupné z:
<http://www.ceskatelevize.cz/lide/jolana-voldanova/>

11. Seznam obrázků

- Obr. č. 1 – Grafika
- Obr. č. 2 – Studio
- Obr. č. 3 – Záběry kamer – široký záběr
- Obr. č. 4 - Záběry kamer – polodetail
- Obr. č. 5 – Záběry kamer – půlzáběr
- Obr. č. 6 – Posturologie
- Obr. č. 7. – Regulátor
- Obr. č. 8 – Ilustrátor 1
- Obr. č. 9 – Ilustrátor 2
- Obr. č. 10 - Adaptér 1
- Obr. č. 11 – Adaptér 2
- Obr. č. 13 – Obočí 2
- Obr. č. 12 – Obočí 1
- Obr. č. 14 – Přímý oční kontakt
- Obr. č. 15 – Nepřímý oční kontakt
- Obr. č. 16 – Přerušovaný oční kontakt
- Obr. č. 17 - Dlouhé mrknutí
- Obr. č. 18 – Úsměv vítání diváků
- Obr. č. 19 - Úsměv na Pavla Vondru
- Obr. č. 20 – Sevřené rty
- Obr. č. 21 – Pokřivený úsměv
- Obr. č. 22 – Virtuální studio
- Obr. č. 23 – Grafika
- Obr. č. 24 – Široký záběr
- Obr. č. 25 – Polocelek 1
- Obr. č. 26 – Polocelek 2
- Obr. č. 27 – Polodetail
- Obr. č. 28 – Půlzáběr
- Obr. č. 29 - Infografika
- Obr. č. 30 – Posturologie I
- Obr. č. 31 – Posturologie II
- Obr. č. 32 - Posturologie III

Obr. č. 33 – Pohyb směrem k Železnému
Obr. č. 34 – Rozevřené ruce I
Obr. č. 35 – Rozevřené ruce II
Obr. č. 36 – Důraz
Obr. č. 37 – Ilustrátor plazma
Obr. č. 38 – Adaptér
Obr. č. 39 – Zvednuté obočí I
Obr. č. 40 – Zvednuté obočí II
Obr. č. 41 – Zvednuté obočí III
Obr. č. 42 – Rozhovor
Obr. č. 43 – Čtení
Obr. č. 44 – Úsměv I
Obr. č. 45 – Úsměv II
Obr. č. 46 Semknuté rty
Obr. č. 47 – Půlzáběr
Obr. č. 48 – Polocelek I
Obr. č. 49 – Polodetail
Obr. č. 50 – Polocelek II
Obr. č. 51 – Široký záběr
Obr. č. 52 – Posturologie I
Obr. č. 53 – Posturologie II
Obr. č. 54 – Posturologie III
Obr. č. 55 – Chůze I
Obr. č. 56 – Chůze II
Obr. č. 57 - Ilustrátor I
Obr. č. 58 – Ilustrátor II
Obr. č. 59 – Ilustrátor III
Obr. č. 60 – Ilustrátor IV
Obr. č. 61 – Regulátor I
Obr. č. 62 – Regulátor II
Obr. č. 63 – Obočí I
Obr. č. 64 – Obočí II
Obr. č. 65 – Oční kontakt s hostem
Obr. č. 66 – Pohled na plazmu

Obr. č. 67 – Oční kontakt s kolegou

Obr. č. 68 – Mrknutí

Obr. č. 69 – Úsměv I

Obr. č. 70 – Úsměv II

Obr. č. 71 – Úsměv III

Obr. č. 72 – Semknuté rty

12. Seznam tabulek

Tabulka č. 1 – Typy interakce podle J. Thompsona

13. Seznam příloh

Příloha č. 1 – Představení moderátorky Jolany Voldánové

15. Přílohy

Příloha č. 1

V této práci bude probíháno zkoumání na Jolaně Vodlánové, která bude nyní krátce představena.

Jolana Voldánová se narodila 12. ledna 1969 v Pardubicích, kde také později vystudovala gymnázium. První žurnalistické zkušenosti nabrala v Československém rozhlasu, kde pracovala od roku 1989 – 1992 a následně od roku 1993 je zaměstnána v Redakci zpravodajství České televize. V roce 1993 – 1994 moderovala Denní zprávy a Večerník. V roce 1994 komentovaný pořad „21“ a od roku 1995 Události plus a Události, kterými provázela až do června roku 2013. V roce 2012 se vrací i ke své prvotní profesi a moderuje v Českém rozhlasu Pardubice pořad Rande s Jolanou.

Oblíbená moderátorka však zůstala zaměstnancem České televize a momentálně se podílí na dvou projektech. Jeden z nich by měl mít svou premiéru na začátku září 2014. Jolana získala i několik ocenění. V roce 1998, 2005, 2006, a 2010 první místo v divácké anketě TýTý v kategorii Osobnost TV zpravodajství. Dále byla oceněna Novinářskou křepelkou za významný žurnalistický počín novinářů do 33 let.

Krátký dotazník, který je zveřejněný na webových stránkách České televize⁸¹.

Co považujete za vrchol své televizní práce?

Těch mezních okamžiků v politickém i společenském životě České republiky bylo tolik, že je těžké vybrat několik konkrétních událostí. Snad namátkou: přímý přenos z podpisu česko-německé deklarace, přímý přenos z volby prezidenta republiky, volby a povolební rošády politických stran, sestavování vlády apod. ...

Jaké máte další profesní cíle?

Dělat svou práci co nejlépe.

⁸¹ [online] Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/lide/jolana-voldanova/>

V čem hlavně vidíte přínos nové podoby Událostí?

Události budou zejména po formální stránce úplně jiné, než na jaké byli diváci dosud zvyklí. Virtuální studio skýtá neuvěřitelné technické možnosti. A my chceme divákům předvést, že i při zachování kvality a serióznosti, tedy atributů, na které jsou v České televizi zvyklí, dokážeme připravit hlavní zpravodajskou relaci daleko dynamičtější a obrazově poutavější.

V čem to pro Vás bude nové?

Po formální stránce prakticky ve všem. Zvedli nás, moderátory, ze židle. Zvykám si na jiný prostor, jiné pojetí, na fakt, že řeč těla, mimoverbální komunikace, tedy to, co mám ráda, teď konečně dostane víc prostoru. I to je důležitá součást prezentace. Naopak kvalita, spolehlivost a srozumitelnost i nadále hrají v Událostech prim.

Jaké je Vaše profesní krédo?

Zůstat nohama pevně na zemi a raději si stokrát všechno ověřit, než se jednou splést.

Anotace

Autor: Hajzlerová Pavlína

Katedra: Katedra žurnalistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Analýza obecných neverbálních prostředků Jolany Voldánové ve zpravodajském pořadu Události

Vedoucí práce: Mgr. Petra Chvojková

Počet znaků: 77 156

Počet příloh: 1 CD

Počet obrázků: 72

Počet titulů použité literatury a zdrojů: 22

Klíčová slova: Sociální interakce, neverbální komunikace, zpravodajství, televizní zpravodajství, hlavní zpravodajská relace, Události

Charakteristika práce: Tato práce se zabývá analýzou obecných rolí a funkcí neverbální komunikace v hlavní zpravodajské relaci České televize Události před změnou formátu v březnu 2012, po změně formátu v dubnu 2012 a rok od používání nového formátu v dubnu 2013. Práce je zaměřená pouze na vybrané prvky neverbální komunikace, kterými jsou mimika, gestika, posturologie. Ty jsou popsány na moderátorce Jolaně Voldánové. K jednotlivým příkladům neverbálních aspektů jsou přiřazeny jejich možné interpretace.

Summary

Author: Hajzlerová Pavlína

Department: Department of Journalism, Philosophical Faculty of Palacký University, Olomouc

Work title: Analysis of general nonverbal means of Jolana Voldánová in the news program Události

Work supervisor: Mgr. Petra Chvojková

Number of digits: 77 156

Number of enclosures: 1 CD

Number of figures: 72

Number of used literature titles and references: 22

Key words: Social interaction, nonverbal communication, news, television reporting, main news program, Události

Characterization of the work: This bachelor thesis describes general role and function of nonverbal communication used in main news programme „Události“ by Czech television. Comparison were applied on main news programme before the change in March 2012, after the change in April 2012 and in April 2013, a year after the using the new format of this news programme. The work aimed only to chosen elements of nonverbal communication, which are mimics, gestics, posturology. These are depicted in particular moderator Jolana Voldánová. To every single examples of nonverbal aspects are assigned their possible interpretation.